Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus:
Tallinn, Suurturg nr. 16.
Kirjade adress:
„Tall. Teataja", Tallinn.
Könetraat:
Toimetaja — 285.
Toimetus ja talitus — 281.
Toimetaja könet.: kl. 12—1.
Ärijuht könet.: kella 8—1.

Tellimishe hinnad:
Postiga:
1 kuu peale .. 75 marka
2 „ „ .. 150 „
3 „ „ .. 225 „
Ise talitusest ära wiies:
1 kuu peale .. 68 marka
2 „ „ .. 136 „
3 „ „ .. 204 „
Wäljamaale kuus 100 mrk.
Adressi muutmine 10 mrk.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuse kõljel 3 mrk. m/m
Esimesel „ 5 „ „
Sisem. kõljel 6 „ „
Kohaotsim. kuulutused 75%
odawamad.
Trükitõttu, mis alla ühe kirjutuspoegna ja teerittamata jäätwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult siis tagast. kui selleks mark kaasas.
Kirjatöödel peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Üksik nummer 3 marka.

Nr. 64. Esmaspäewal, 20. märtsil 1922. aastal. Ilmub igal argipäewa õhtul. XIII aastakäik.

Meie esitajad raudtee sõidupiletite ühtlustamise konwerentsilt tagasi jõudnud.

23. märtsil astub konwerents Riias uuesti kokku.
Eesti ja Soome esitajad Warsšawi konwerentsilt jõuawad homme Tallinna.
Postiametnik Trull 4 aastaks wangiroodu mõistetud.

Warsšawi konwerentsi otsused.

Saksamaale antakse moratoorium?
1899. ja 1901. a. meeste mobilisatsioon Wenemaal.

Lõuna-Aafrika streigi lõpp.

Prantsuse-Jaapani kokkulepe Siberi kohta.
Inglise kommunistide kongress.

Fiumes sõjawäe diktatuur.

Lääne-Euroopa töölised protesteeriwad Wene walitsuse terrori wastu.

Rahutused Wenemaal Räsani ja Kaluuga kubermangudes.

Wiimased teated.

Warsšawi konwerentsi otsused.

Warsšawis, 18. märtsil. Balti riikide konwerents lõppes reede poliitilise kokkuleppe allakirjutamisega konwerentsil esitatud riikide wahel. Selle kokkuleppega kohustawad allakirjutanud riigid wastastikku tunnistama Wenemaaga tehtud lepinguid, ligemal ajal tegema administratiiwseid ja majanduslisi konwentsioone ja lepinguid allakirjutajate riikide wahel, mitte tegema lepinguid, mis oleksid sihitud ühe wastu allakirjutajatest riikidest. Edasi on kokkuleppes ettenähtud wähemusrahwuste õiguste kindlustamine, tüliküsimuste lahendamine rahulikul teel, heatahtlik erapooletus sel korral, kui ühele allakirjutajatest prowotseerimata kallale tungitakse.

Pärast kokkuleppe allakirjutamist tänas konwerentsi esimees Skirmunt delegaate tehtud tööde eest. Ta toonitas allakirjutatud kokkuleppe tähtsust, mis kaasa aitawat rahu kindlustamiseks, kui ka huwitatud maade arenemiseks. Balti delegaatide nimel wastas Läti peaminister Meierowicz, tänades Poola walitsust konwerentsi kokkukutsumise eest. Meierowicz arwas, et tehtud tööd aitawad kaasa Balti liidu kõwendamiseks, millega, nagu kõneleja kindlasti loodab, tulewikus ka Leedumaa ühineb: Konwerentsi otsused olla weel tähtsad sellepoolest, et nad wõimaldawad esitatud riikidele Genua konwerentsil jälgida kindlaksmääratud tegewuskawa. Meierowicz lõpetas oma kõne hüüdega Poola eeles: Elagu Poola!

Poola riigipea marshal Pilsudski annetas Balti riikide delegaatidele „Polonia Restituta" ordu aumärgid: nimelt Suure Lindi Läti peaministrile Meierowiczile, Eesti wälisministrile Piip'ile ja Soome wälisministrile Holstile, teistele delegaatidele sama ordu teised järgud. ETA.

Warsšawi konwerentsi tagajärjed.

Berliin, 18. märtsil kell 12 p. (Trj.) Balti riikide konwerentsi ainukeseks tagajärjeks on, nagu Warsšawist teatatakse, kokkulepe Poolamaa ja Balti riikide wahel koostöötamise üle Genua konwerentsil. Kaugemale ulatawatest kawatsustest, nagu Poola-Soome sõjalise kokkuleppe ja Balti riikide sõjalise ja poliitilise liidu teostamine, — ei ole üksi teostatud.

Et nõukogude walitsust rahustada, kawatsetakse talle konwerentsi otsuseid teatada. — r.

Inglise ettepanek sõjalise kontrolli asjus.

Nauen, 19. märtsil kell 2 ööl. (Trj.) „Daily Telegraph'i" teate järele on Inglise walitsuse esitaja saadikutekogus Prantsuse ja Itaalia ettepaneku wastu wälja astunud, kes ette olid pannud sõjawäe kontrolli Saksamaa üle weel 8 aastaks pikendada. Inglismaa nõuab, et okupeeritud Ruhri linnad kohe wabaks antaks, ja et sõjaline kontroll ainult 1925. (?) aastani kestaks. Kumi sõjalise kontrolli lõpetamiseni saawad Inglise okupatsiooni wäed Kölni jääma. Sealjuures wabastatakse Saksamaa Inglise wägede ülespidamise kuludest. — r.

Saksa riigipank autonoomseks.

Nauen, 19. märtsil kell 2 h. (Trj.) Saksa riigipanga president Havenstein andis riigipäewale seaduseelnõu ära, mille järele riigipangale autonoomia antakse. Usaldus riigipanga wastu kaswab: börsel noteeritakse riigipanga aktsiaid 278 minewanädalase 200 wastu. —r.

Paawsti wangipõlwe lõpp.

Berliin, 18. märtsil kell 12 p. (Trj.) Paawsti poolametlik häälekandja „Correspondenza" teatab, et paawst Pius XI peale kirikuwanemate kongressi lõppu maikuul Watikanist wälja astuma saab ja „porticus Petri" all seega wäljaspool Watikani piiha-liku rongikäigu saab toime panema. Sellega teeb ta lõpu legendale „paawsti wangipõlwest."

Roomast teatatakse, et paawst Pius XI Watikani kolmandale korrale elama asunud on, kus ta enda jaoks magamisetoana on lasknud sisseseada toa, milles Pius X suri. See tuba oli paawst Benedikti poolt kabeliks muudetud. — r.

Inglise kommunistide kongress.

London, 18. märtsil. Reuter. Täna awati Londonis Suur-Britannia kommunistliku erakonna konwerents. Osawõtma lastakse ainult niisuguseid deligaate, kellel seks erilised wolitused. Sinowjewilt saadi kommunistliku internatsionaali täidesaatwa komitee nimel terwitustelegramm, milles öeldakse: Paneme uhkusega tähele kuidas Briti kommunistid Inglismaal töötawad. ETA.

Lloyd George jääb ametisse.

„Westminister Gazette" teatel olla Lloyd George otsustanud ametisse jääda kuni Genua konwerentsi lõpuni. ETA.

Prantsus-Jaapani kokkulepe Siberi kohta.

Kaug-Ida wabariigi esitaja Swirski tõenduse järele olla Prantsusmaa ja Jaapan Siberi ekspluatatsiooni suhtes kokkuleppe teinud, mille järele teised riigid peale kokkuleppeosaliste Siberisse hoopiski ei pidada pääsema.

Marshall Joffre olla sõitnud Jaapanisse kokkuleppe detaile kindlaks määrama.

Kamenew ja Trotski „ringreisul".

Nagu „Iswestija'st" näha, sõitnud Kamenew ja Trotski lääne ja lõuna piiriäärsetesse maakondadesse Wene sõjawägede seisukorda ülewaatama. 1899. ja 1901. a. kommunistid mobiliseeritakse. — ei—

Wiinamonopol Saksamaal.

Berliin, 17. märtsil. Riigipäew wõttis wastu eelnõu piirituse monopoli kohta. Edasi wõeti wastu resolutsioon, milles soowitatakse kogukondadele õigust anda joowastawate jookide peale maksusid panna.

———ooo———

Märkused.

Kudas nõukogude Wenemaal rahwast kunstiga tutwustatakse, sellest jutustab T. Warsher „Rul'is" huwitawaid asju.

Muusika-koolid näit. on „rahwa konserwatooriumideks muudetud (warem oli „õppimine" nendes hinnata, nüüd maksuline). Ühes säärases koolis õpetanud muusikat endine füüsika-õpetaja, kes Tšaikowskit järgmiselt tutwustanud: „Mis on Tšaikowski? See on päris burshuiline helilooja. Daamid istuwad tugitoolidesse, sirutawad jalad pehmetele pinkidele, panewad silmakesed kinni ja kuulawad tema magusaid wiise... Meil on aga niisugust helilooja waja, kes inimesi julgustaks, — sest ons rewolutsiooniline wõitlus wõimalik ilma julguseta? Wagner — waat see on õige proletaarline helilooja".

Teine „muusika-õpetaja" jutustanud Glinka tegewusest nii: „Glinka oli burshui ja laiskworst; sellepärast kirjutas ta ainult kaks ooperit. Oleks ta proletaarlane olnud, ta oleks wähemalt wiis ooperit kirjutanud".

*

Isegi kondenseeritud piimal wõib ühendust olla poliitikaga, kirjutab Prantsuse leht „Matin", jutustades lookese, millie peategelaseks sõjaaegne Prantsuse saadik Shweitsis herra Dutasta.

See herra ei olnud mitte ainult Prantsuse saadikuks Shweitsis, waid ühtlasi juhatuseliikmeks äriühisuses, mis sõja ajal suurel hulgal kondenseeritud piima müüs Saksamaale, sellega muidugi suurepärast äri tehes, millest osa läks teadagi herra Dutasta taskusse. Et kodumaal herra saadiku äriliste suheteste waenulise Saksamaaga midagi teada ei saadaks, laskis herra saadik Prantsuse-Shweitsi piiril konfiskeerida kõik Shweitsi lehed, mis jutustasid skandaalset loost.

Herra Dutasta, kes wahepeal Shweitsi saadiku kohalt on lahkunud ja Prantsuse parlamendis kaaskodanikke esitab, näib üleüldse kalduwat kahtlaste äriliste ettewõtete poole.

Et kondenseeritud piimaga enam head äri ei saa teha, on ta poliitilise tegewuse kõrwal hakanud ekspluateerima awalikke wäljaskäigu kohti, olles neid asutusi ülewalpidawa ühingu esimees.

Muidugi on mainitud asutused head ja tarwilikud asjad — nagu ka kondenseeritud piim iseeneseest hea asi on. Kuid iga hea asi wõib „patuks minna" — nagu wana laul ütleb; nii ka awalikud „nummer nullid"". Ja herra Dutasta käes näiwad kõik asjad wägise „patuks" minewat: tema kõrge hoolekande alustes „nullides" olla wäga mitu korda ette wõetud toiminguid, mis politseile ja kõlbluspolitseile põhjust andsid waheleastumiseks. „Nullide" korrapidajatel tuli kohtus wastust anda ja ühtlasi ka „asutuste" direktoril endal. Teda süüdistatakse kõlbluse wastu eksimises, kuigi herra Dutasta isiklikult ei ole „eksinud"—ehk kui ta seda on teinud, siis mitte ebamugawates „nummer nullides", kuhu kõlbluspolitsei kergesti ligi pääseb.

*

Endise Saksi (Sachsen) kuningakoja liikmed on hea mõtte peale tulnud ja asutanud seaduslikult kinnitatud ühingu, mille nimeks on „Wettin Albertini sugukonna liigete ühing".

Ühingu põhikirja järele on ühingu eesmärgiks kristliku ilmawaate kaswatus, Saksa rahwa ja kodumaa armastuse edendamine, sugukonna au ja traditsioonide alalhoidmine, wastastiku abiandmine nõu ja jõuga, endise kuningalossi korrashoidmise eest hoolitsemine, sugukonna näopiltide ja arhiiwi korrashoidmine". Ühingu liikmed on kohustatud eestkostjateks, testamenditäitjateks, usaldusmeesteks jne., ainult ühingu liikmeid walima. Abiellu tohiwad nad astuda üksnes ühingu esimehe lubaga ja kirikilku õnnistuse saatel.

Ühingu eluaegseks esimeheks on endine kuningas.

Ütelgu weel, et endised „kõrged ja kõigekõrgemad" ei oska kohaneda uuema aja nõuetele! Molli Mill.

Nõudke kõrgewäärtuslist
H. Puls'i õlut
Klaasiugi tän. 11, tel. 651
428

„Postimehe"
Tallinna abitalitus
K.-Ü. „KOOLI" ruumides
S. Karja t. 23, kntr. 7-92.
Tellimiste ja kuulutuste — wastuwõtmine. —
Üksikute numbrite müük.
Proowinumbrid maksuta.
832

Osaühisuse „Teataja" kirjastusel on ilmunud:
A. J. Kuprini jutustus
„Mülgas"
319 lhk. Hind 150 mrk.
Roswolski armuke
G. Fröscheli romaan,
155 lhk. Hind 100 mrk.
Pealadu: Tallinnas, „Tallinna Teataja" konteris.
835

Eelarwe üleüldiste waie'uste lõpu puhul.

Nad ei ole küll weel lõppenud — Kägu ja Ernits olla weel sõnawõtjate nimekirjas — kuid sisuliselt wõib neid niihästi kui lõpetatuks pidada. Mis Kägu seal ütelda wõib, ei oli wist mitte kuid wast mõne jämeda räuskamise kaasas käiw unustatud seletus, et nemad, kommunistid, eelarwe wastu hääletawad. See paar häält wastu wõi poolt ei kohuta kedagi ja labasteşt sõimusõnadest, mida juba enne sealt poolt küllalt suust wälja aetud, ei lase ennast keegi heidutada. Tänapäew teab igaüks, et see sõim Eesti kommunistide ja iseseiswate poolt mitte nende oma südamest ei tule, et sellega palehigis leiba teenitakse. Ernits näitab wist mõne karskuse tabeli ja waidleb wastu Grigorjewile ja Sorokinile, et tema Petseris ja Narwa taga mitte wenelasi eestitanud pole, waid ainult setusid ümberristinud ja neile piibapäewakoole awanud, et neid kaunaegsest Wene uimastusest äratada. Ja see on õige. Kuid need wiimased tilgad eelarwe waieluste tühjast udarast — seda teab põllumees wäga hästi — ei toida enam kedagi, kuigi nende rahwaollus kõrge peaks olema. Eelarwe esimese lugemise waieluste wiimane akkord on riigiwanema reedeõhtuse kõnega õhku helisenud.

Kui noor- ja wanamaaliitlased lootnud olid, et nad üleüldised „sõnamulinad", nagu Anderkopp eelarwe kommisjoni andmise puhul tolkorral „ajawiitwaid" üleüldiseid waielusi nimetas, maha matawad, siis eksiwad nad wäga. Et oma erakonna pealt seda warju ära heita, et nemad waielusi kardawad, mulistas herra Anderkopp nüüd ise poolteist tundi, põrutas oma pisikest rusikast-ki wastu kõnepulti, arwustas terwe walitsuse ühes oma piibu, kaarna ja kanaga maha selles julges teadmises, et see nüüd enam kardetaw ei ole. Eelarwe on katuse all ja asjad on niipalju arenenud, et kui mõni mees Weileri sulisewaid kaubareise Wenemaale meele tuletab, tema siis herra Nepsi ja tarwiduse järele weel palju teisi igast erakonnast nimetada wõib kes temaga ühes wagunis sõitnud ja tiibja taskuga tagasi tulnud, kuna tema reiside järeldus „Waba Maa" neegripoisid rõõmu pärast hüppama pani.

Kuid see odaw tagantjärel targutamine wõttis siiski laiad piirid. Isand Gustawson oli oma suud liiaks pruukinud, „igawuse isa" oli Wenemaalt sõbralikult poolt saadud kirjade mõjul oma laiaulatuslise kõneapparaadiga palju kärsa haisu teinud ja isegi wana mõnus Ast, kelle hinges poeet ja poliitikus suremata wõitlust peawad, oli ennast ülerinna ütelustele äritada lasknud. See kõik kutsus herra riigiwanema oma talisest reserwist wälja, et pehmendawat õli walada tormiseks läinud laenete peale.

Ja ta walas. Walas suure osawusega reede õhtu pea pooleni ööni. Ta demonstreeris kõige pealt oma waimlist üleolekut nendest eelarwe arwustajatest, kes meie riigi eelarwet maha tegid wõrdluste abil teiste maadega, kus teised olud ja teine eelarwe kokkuseatud, nii et nende eelarwet wõrrelda meie omaga sedasama tähendada, nagu taheta ks jaanalinnu muna wõrrelda äraditsenud wõilille nupuga. Nende wõrdluste puhul tundis wana herra Martna, et temal pehme käpp üle näo silus, et keegi teine temale sedasama tegi, mis kas enesele teeb, kui ta omale „filmi peseb" ja pehme käpaga üle näo häigab. Siis seletas riigiwanem, miks walitsus omal ajal mitte deklaratsiooniga pole esinenud. See olnud meie konstitutsiooni tagajärg. Kui kusagil demokraatlises riigis kuningas wõi president walitsuse kokku seab, siis on loomulik, et uus walitsus ennast rahwaesitusele deklaratsiooniga tutwustab, oma walitsemise sihte ja abinõusid selgitab. Kui aga parlament ise walitsuse kutsub, nagu meil, siis teab ta, keda ta kutsub ja misfuguste sihtide täitmiseks ta teda kutsub. Mis selleşt temale siis weel deklareerida?! Walitsus oleks wististi ka selle tseremonii täitnud, kuid selle mõtte jätnud ta sellepärast, et ta teadnud, et kommunistid sellel puhul skandaali tahtnud teha.

Siis wõeti omajagu Anderkoppi. Miks walitsus waikiwat? Suurte käeliigutuste aeg olla möödas. Nüüd tehtawat waikist ja hoolast tööd. Ja selle töö tagajärg olla käega katsutaw: meie rahakurs olla stabiliseerunud ja selle läbi korda läinud ka kaks eelarwet ühe aastaga kokku seada, mis mõlemad realiseeritawad. Sealjuures said tänulikult meele tuletatud wäsimata töömehed raha- ja siseminister, kelle ennastsalgawale tööle selle eest tänu wõlgneme.

Mööda mindi nii meitmest pahast asjast kergelt ja osawalt, nii ka wälisministeeriumist, kelle tegewuseşt küll suurt head ei olnud ütelda, kuid keda sellega wabandati, et meil oma wäikestes oludes wälispoliitikaga nii kui nii suurt ärateha ei olla. Wälispoliitika juures sai isegi kindral Laidoner wastu karwa siluda, kes Süldina kõrtsi ja „Wäinämõiset" liig kergelt hinnanud ja tühisteks asjadeks nimetanud. Walitsus waadata nende asjade peale õige tõsiselt, kuigi ta ei uskuwat, et nendest asjadest tõsist wastolu meie naabritega lõunas ja põhjas wõiks tõusta. Seks olla ühised huwid ja sümpaatiad liig suured. Rüütlikult astus siis riigiwanem wälja kindral Tõnissoni, teiste teenusrikaste sõjawäelaste ja praeguse sõjaministri eest, kergel käel tõstetud süüdistusi tõsiselt tagasi tõrjudes. Õige mõjuwalt tõrjus riigiwanem tagasi Grigorjewi ja Sorokini süüdistused, nagu aetaks piirimaades wenelastewastast poliitikat. Mitte seda, waid Petserimaal äratatawat meie, Wene walitsuse all mahajäänud ja surwe all seisnud sugugwendi setusid inimlikule ja kultuurilisele elule, kuna Wene kaaskodanikkude huwidele õiglaselt wastu tuldawat. Kui see Petseri Wene tõugu inimestele ei meeldiwat, siis olla ju piir idapoole lahti. Sakstele tegi riigiwanem Poola eeskujul selgeks, et maapind üks riiklistest põhiwarandusest olla, mis igas riigis rahwa enamurele nende arwu järele mõõdetult kuuluwat. Ja seda ei wõinud ka Eesti oma riigi põhjendamise juures silmast lasta.

Mükfa, peame ütlema ülekohtuseid mükfa jagas riigiwanem kaetult ka endisele walitsusele. Kui ta näit. tõendas, et endine walitsus oma naiiwsetes ja suureulatuslistes käeliigutustes suuri Ameerika laewu tahtnud osta, mis nüüd wäärtuseta praht oleks olnud, ja selleşt ostust ainult rahapuuduse pärast loobunud, siis ei ole see mitte tõsi, nagu mitmed muud wäiklased nokkimised eelkäiwa walitsuse wastu. Igalühel on teada, et nende laewade ostmine, mida praegune paljastaja Pitka nii soojalt soowitas, ainult sellepärast katki jäi, et walitsuse poolt saadetud asjatundjad nende wanade kastide ostmist mitte kasulikuks ei pidanud.

Riigiwanem lõpetas mõjuwa wõrdlusega Eesti riigi ülesehitamise tööd uue sooasuniku lootusrikka tööga wõrreldes ja naaihte üleskutsudes armastusega sellele tööle anduda.

Ta oli oma kõne eesşihi kätte saanud. Nii mõnigi eelmine räuskaja pidas ettewaatlikult suu. Kes wahele katsus rääkida, sellele replitseeriti, hoolega iga wahelehüüd- ja erikgalu järele. Piiskarile pehmelt aga kihwtiselt, Kägule käratati „häbemata!" hea tagajärjega wastu.

Lõpp hea, kõik hea. Kuid ei saa selleşt tundmiseşt siiski lahti, mis wenelaşt omal ajal sundis sõna looma: русскій человѣкъ крѣпокъ задними умомъ! Suure osa nendest laeneteşt, millele nüüd õli peale walati, mis aga oma halwa töö siiski ära on teinud, oleks wõinud ärahoida tõusmast, kui walitsus rahwaesitusega alatasa elawat kontakti oleks pidanud ja ühtlase jõuna kindla sihiga ja tahtmisega õigel ajal wälja astunud.

———ooo———

Kui koolagu omawalitsusi koolimajade ehitamise juhul.

Juba kolmandamat wõi neljandamat aastat maksab Eesti wabariigis koolisunidus. Koolisunduse määruste wäljakuulutamine oli — wõib ütelda noore Eesti wabariigi walitsuse üks esimesteşt sammudeşt.

See samm oli wististi tarwilik. Ta tõstis korraga Eesti wabariigi algharidusе korraldamise pooleşt wanade kultuura riikidega ühele astmele. Mõneşt wanema kultuuraga maast ja rahwast jõudis Eesti ettegi, näituseks Soomeşt, kus nagu teada alles läinud 1921. a. sunduslik kooliskäimine maksma pandi.

Kahjuks aga ei wõtnud seaduse wäljakuulutajad siin nii mõndagi arwesse, mis tema maksmawanemist takistama ja tema mõju ning ulatust paralisseerima kipub. Ei rehkendatud mitte nii tõsiselt, nagu seda tarwis oleks olnud, niisuguste teguritega, nagu laste waesus, lastewanemate harjumused, kooliwõrgu õrdus, koolimajade puudus, korralikult ettewalmistatud õpetajate mõeşus jne. jne.

Need tegurid kõnelewad tegelikus koolielus sedawõrd tugewat keelt, et wäliselt nii ilus kooli sunduse seadus paberile jääma kipub: wäga sagedad on eksimised tema wastu ja kõrwalekaldumised temaşt.

Kuid koolisundust tühjaks tunnistama tõtata, et wana juure tagasi pöörda, meie sellegi pärast ei tohiks (nagu selleşt juba mitmel pool kõneldakse ja kirjutakse). Hispaania ja Portugalia ei saa meile enam selles asjas weetlewaks eeskujuks olla. Sellepärast tuleb kõige jõuga ülemal nimetatud puuduste kõrwaldamise · kallale tööle asuda.

Üheks suuremaks puuduseks sellel alal on meie wanad, wiletsad ja kitsad koolimajad, mis kõiki koolikohustuslisi lapsi wastu mõtta ja ära paigutada ei suuda. Koolitöörk üle terwe maa peab tihenema, tihenema just uute koolimajade juure ehitamise teel.

Koolimajade puudus on ülemaailine nähtus. Ei ole ühtegi nurka meie kodumaal, mis nendega tarwilisel määral oleks warustatud. Kõigil kongresside! ja hariduse tegelaste koosolekutel kuuleme ühemeelseid

Lutsifer.

Jean de la Hire'i romaan.

— Kes ma ka oleks, wastas Sainclair samas keeles, mina soowin teile ainult head.. See on tõsi, waadake mind. Ja ärge pange wastu. Mida nii palju kordi on tehtud teie kannatuseks, seda teen mina nüüd teie õnneks... Uinuge, Hedwig, uinuge, mina tahan seda!...

— Teie teate ka minu nime? ütles noor naine waewaga, juba magneetilisteşt mõjudeşt wallatuna.

— Mina olen teadja! ütles Õõnägija tähtsalt.

Tema käed, mis juba tüki aega õhus rituaalseid liigutusi olid teinud, tema ilusad pikad ja walged käed, mis, kui tarwis, olid hirmsateks terastangideks, tema kallistawad käed silitasid noore naise otsaesist ja meelekohti...

See, keda ta seni oli nimetanud Dorotheaks, kuni ta wäikeşt taskuraamatust tema tõelise nime teada sai, see hirmsa wõluja mõistatuslik töörist, üks Lutsiferi orjadest, — Hedwig langes hüpnootilisse unesse.

Nüüd algas mõlema wahel ilmutaw kahekõne Saksa keeles: kinnitused ja julged küsimised; wastused, mis esiti nagu waewaga wälja kisti, siis aga kergemaks läksid ja üksikasjadega iseeneseşt täiendusid.

— Hedwig, ütles Õõnägija, Hedwig! kirjuta minu sõnad oma pealuusse ja tee, mida ma käsen!... Mina olen wõimsam kui see deemon, kes sind seni on wallanud ja oma tahte sulle peale sundinud. Just minu mõjul oled sa, seşţsaadik kui sind Pariisi haigemajaşt wälja lasti, järkjärgult wabanenud põrguliku wõimu kütkeşt. Minu mõjul oli sinul jõudu tahteks põgeneda, ja selle asemel et Rheini ääre tagasi minna, põgenesid sa Wahemere sihis. Sina tahad sõita Brasiiliasse, kuşt sinule kohta pakutakse... Kõike seda sina tahad?...

— Oo! jah!... jah!... Kuid kui wäga ma tahtaksin! Kunagi ei wõiks ma...

— Sina wõid seda, minu mõjul. Wasta, mina tahan seda, mina käsen seda. Kus said sa seda õudset inimeşt tundma?

Hedwig wiskles leentoolis. Tema nägu tõmbus kramplikult kokku. Suure waewaga wastas ta, nagu ohates:

— Kolmaris...

— Misfuguşel kuupäewal?...

— 25. detsembril... möödaläinud aastal...

— Misfuguştes tingimistes? Kus sina olid? Mida tegid?...

— Nortmundi perekonnas jõulupuul... Remmelgate willas... Suure saali nurgas... Mina olin seal laste koolitajannaks...

— Laste koolitajaks Nrotmundi perekonnas, sina!...

— Jah, imelikul kombel. Minul läks korda end nii ülewal pidada, et mind elsaslaseks hakati pidama.

— Kuidas nägi see äranceţu wälja?...

— Pikk, punane, kõhetu, wälkuwate silmadega, hirmus!

— Ütle mulle tema nimi.

— Mina ei tea seda.

— Kas sa oled teda enne kunagi näinud?

— Jialgi.

— Kuidas ta oli seal?

— Mina ei tea... Seal oli nii palju rublikumi!... palju minule tundmatuid näguşid...

— Mis ta sulle ütles? Mis ta tegi?

— Tema ei kõnelenud minuga. Ta wahtis mind, oma mõlemaid käsi minu peale tõstes... Ja ma tundsin oma hinge kaduwat... See oli kõik tol õhtul...

— Ja siis? Kõnele! Ütle kõik! Mina tahan seda, Hedwig, mina käsen seda!

— Järgmisel päewal, jumalateenistuselt tulles, kuhu üksi olin läinud... kohtasin teda... Ta wahtis mind. Pidin teda jälgima, ilma et ta mulle midagi oleks ütelnud. Kui me linnaşt wälja olime jõudnud, fotografeerts ta mind kolm korda. Siis wõttis ta minu käed ja ütles mulle: „Sina oled minu!" Oo! kui hirmus! hirmus!... Ta wedas mind ühte eraldatud majasse. Mina ei wõinud milleski wastu panna. Ja ma tulin Remmelgate willasse tagasi — murtult... Minult päritti järele, mis minuga on juhtunud, seşt mul oli surnu nägu. Ma ei wõinud muud midagi öelda, kui et olen wäsinud, wäsinud...

— Ja siis? Kõnele weel, Hedwig, kõnele!...

— Siis läks mõni kuu mööda... Hakkasin juba uskuma, et kõik, mis sündinud, oli ainult hirmus unenägu... Ja seal sain ma ühel päewal posti kaudu ümbrikus kaardi, mis ainult järgmisii ridu sisaldas: „Homme, pühapäewal, kell 4 ootan sind seda meerit Waaseli wärawa taga. Põleta see kaart ära. Pea suu... ja tule!..." Tegin kõik, mida taheti... Ta wiis mind wäikesse maija, mis asub Lauchi paremal kaldal, wäikesse punasesse maija. Tema... oh, kui hirmus! hirmus!... Siis pani ta mind kunstunesse, diktteeris mulle terwe rea käske, andis mulle portselli, mis sisaldas raha ja siniše ümbriku... Weel samal õhtul istusin rongile ja sõitsin Pariisi...

— Küllalt nüüd! Kõik, mis pärast sündis, on minul teada... Kuid kuşt see mees tuli?

— Seda mina ei tea...

— Tema ei ole end sinule kunagi mingi nimega nimetanud?

— Mitte kunagi.

— Misfuguşt keelt ta kõneles?

— Saksa keelt.

— Misfuguşt murrakut?

— Minuit murrakut... õiget keelt... mingit prowintsialismi... päris puhast klassilist Saksa keelt...

— Nii ei tea sa temaşt muud midagi, peale näo, kõhetuse, hääle...

— Temal oli käskiw, kalk, metalline hääl. Ta kõneles rutu ja järsult...

— Hea küll!... Ja siis see wäike punane majake Lauchi paremal kaldal... See on kõik?

— See on kõik... Olen õnnelik, et see kõik on, seşt nüüd ei sunni teie mind enam kõnelema... Olen nii wäsinud, nii wäsinud...

— Hedwig, sina heidad nüüd rahulikult magama... sina puhkad wälja... ja sina unustad kõik selle lunipainajaliku...

Õõnägija wõttis noorel naisel piha ümbert kinni, tõstis ta õrnalt üles ja kandis ta woodisse... siis mõjus ta rütmiliste siltustega, et naise hüpnootiline uni loomulikuks uneks muutus...

Ta tõmbas eesriided akna ette ja läks waatama, kas uks korridori lukus on. Siis läks ta oma tuppa, lükkas riiwi waheukse ette ja ütles Corsat'ile ja Pilou'le, kes teda püsti seistes ootasid:

— Teie sõidate kella 18.48 rongiga Pariisi, kuhu jõuate homme, 10. mail, kell 14.50 minutit. Teie wõtate auto ja sõidate olsekohe Dijon'i, kus te mind Terminuse hotellis ootate. Wõtke sumadanist wälja kõik, mis isiklikult teie oma. Mantlid wõtke kaasa...

— Kuuleme, peremees! ütlesid mõlemad korraga.

Kuid Corsat wõttis soldati seisaku ja ütles weel:

— Peremees, kas teie lubaksite meile ühe küsimise?

— Kõnele.

— Kuidas teie teadsite sellele naisele niisuguseid küsimusi ette panna, et tema pidi arwama, nagu teaksite teie juba...

— Saan sinuşt aru! peatas Õõnägija kilsijat, naeratades. Rahuldan teid. Pealegi on kasulik, et teie teaksite täielikult seda asja, mis meid, nagu ma arwan, läbi paljude raskuste kaugele wiib, kus meil tuleb wõidelda miskiga, mis pahem kui surm... kuulake mu poisid! Rongi peatusel Toulonis kritseldas see naine kaua midagi oma taskuraamatusse, mis ta Marseilles oli ostnud. Mina otsisin tema käsikoti läbi ja sain selle raamatu kätte. Hedwig on poolharitlane, temal on päewaraamatu pidamise tõbi. Wabanedes — et tea mis põhjusel — nendest hüpnootilisteşt küsimusteşt, milles teda Lutsifer hoidis, tundis Hedwig uuesti ärkawat oma isiku, tagasitulewat oma tahtejõu, ja nii kirjutas ta oma wabanemise päewaraamatu.

(Järgneb.)

kaebtusi: meil puuduwad koolimajad, aidake meile neid ehitada!

Nende ridade kirjutajal ei ole käepäraſt andmeid ſelle puuduſe ſuuruſe ja ulatuſe kohta üksikutes riigi osades. Kuid ta tunneb ligemalt Tallinna kooli oluſid ja wõib töendada, et ka ſiin kooliruumide puudus otſe kisendaw on.

Tallinnas on koolimajad õige intensiiwſelt ära kasutatud: kool on koolile otsa ehitatud, s. t., ta töötab kahe, hommikuse- ja õhtuſe wahetusega. Terwes linnas ei leia meie ühtegi koolimaja, kus ei asuks kaks iseſeiswat kooli, ehk kool ja mõnesugused hariduslised kursused ehk ei töötaks sama kool kahe wahetusega.

Kahekordse kooli pidamise kahjulikust mõjust laste silmade, kopsude peale on kuni tüütuseni köneldud ja kirjutatud. Ei hakka siin kohal kordama, waid tähendan omalt poolt ühe suure hädaohu peale, mis meie kaswawat kooli noortsugu waritseb: meie koos kaswatab sel wiisil sante, inwaliide puht-füüsilises mõttes.

Kahe wahetusega töötawas koolis tarwitawad lapsed üht ja sama klassi mööblit, pinke ja laude. Loomulik, et sama laudade taga wäga wäga erinewa wanaduse ja kaswuga lapsed sattuwad. Laudade taga, kus hommikul 15—16 aastased 5. ehk 6. klassi õpilased töötawad, loewad ja kirjutawad peale lõunat aga wäiksed 8 ja 9 aastased 1. ehk 2. klassi lapsed. On nüüd mööbel ühele õpilaste grupile kohane, siis ei ole ta seda kaugeltki teisele ja ümberpöördud. Kõige sagedamini aga ei wõimalda ta aga ei ühel ega teisel grupil kooli terwishoiu mõttes õiget kehahoidmist koolitöö (eriti kirjutamise) juures. Meie kaswatame siin küürakat, wigastatud selgroo ja sisemiste eluntitega noorsugu. Arwan, et meie kooliarstid selleſt lugusid jutustada wõiks.

Niisuguse kahekordse raamatupidamisega on Tallinn ennast siiski seni wee peal hoida suutnud. Kuid tulewikus ei aita temagi gnam. Kogutud andmete põhjal wõib öelda, et juba tulewa õppeaasta algul umbes 20 klassi komplekti jaoks koolisunniealist lapsi kogub, mille ärapaiugtamiseks olewatesse koolimajadesse ruumi ei jatku, isegi kõikide koolide kahewahetusega töötamise juures.

Selge on, et ainult uute koolimajade juureſoetamise teel küsimust lahendada wõib. Seda tegema peaks linna omawalitsus muidugi riigi keskwalitsuse toetusel ja kaasabil. Ei wõi ju ometi Tallinn, kui pealinn, esimene olla, kes ennast kooli kohustuse täitmiseſt lahti ütleb.

Nii ootab siis Tallinn, et ka tema osa saaks keskwalitsuse poolt koolimajade ehitusfondi heaks määratud summadest ja jälgib suure huwituſega selle seaduse eelnõu saatust Riigikogus. Keskkohast kaugemal asuwatel kooliwalitsustel on riiklik toetus koolimajade ehitamiseks wist weel tarwilikum.

Selleſt tohiks aga wist järeldada, et walitsuse poolt kaitstud summa koolimajade ehitusfondi loomiseks käesoleva aasta jaoks — 30 milj. marka ikkagi liig wäike on ja kõige suuremagi häda waigistamiseks ei piisa. Riigikogus ettepandud 75 milj. — käesoleva aasta jaoks — oleks wist küll minimum, mida meie oma riigi rahwahariduse huwide nimel Riigikogult ja walitsuselt loota ja isegi ehk wast nõudagi tohiks.

18. III. 1922. C. B.

———ooo———

Oleks aeg üliõpilaskonna edustuse uuele walimistele asuda.

Praegune üliõpilaskonna edustus waliti umbes pooleteiſe aasta eest. Tema ülesandeks oli teiste kõrwaliste küsimuste kõrwal wäljatöötada üliõpilaskonna edustuse põhikiri ja kodukord. Kodukorra wastuwõtmisega jõuti läinud semestril lõpule, nii hea või halb kui see kodukord ka sai, — siin ei ole koht selle arwustamiseks.

Oma pea ülesande — põhikirja — wäljatöötamises ning wastuwõtmises on aga edustus täiesti töõwõimetu ning jõuetu. Ligi pooleteiſt aastat higistada ja siiski mitte weel walmis saada — see räägib juba küllalt selget keelt. Ei ole sugugi ülekohtune, kui öelda, et waheſt üksi organisatsioon, asutus ehk selts oma põhikirja kallal nii palju waewa ei ole näinud, kui üliõpilaskonna edustus. Juba aasta ümber kobatakse nagu mõnesuguses pimeduses ümber, ilma et teataks, mida siis õieti üliõpilaskonna edustus tahab ja mis tema eesmärgid ning sihid.

Waheſt on siis teistel aladel edustus produktiiwselt tööd teinud? Ka seda ei näe meie. Kui otsida ligi aastaſe tegewuse töõwilja, siis ei jää peaaegu midagi sõrmede wahele, millel oleks lõpulik kuju ja üliõpilaskonnale üldisem ja kaalukam tähtsus, ning wäärtus.

Wõtame wõi üldmärgi, ka sellega ei ole lõpule jõutud. Kõigist teisteſt küsimusteſt weel rääkimata. Waja ainult lehitsada „Üliõpilaslehte“, siis näeme, kui palju selles nuriat ning kaebeheliſid edustuse wastu. Just nimelt töö wiljatuse pärast.

Edustuse koosolekud on saanud harulduseks nähtusteks. Näit., jõuti sel semestril alles teine koosolek mõne päewa eest ära pidada. Kõik teised on kwoorumi puudusel ära jäänud. Tundub, nagu walitseks edustuse liikmete hulgas suur loidus ja üksköiksus edustuse wastu. Keegi ei ole huwitatud selleſt, mis seal siinnib ja mis seal tehakse. Ei ole mõjunud ka hurjutused „Üliõpilaslehes“ ehk waheli päris sapised märkused ka poliitiliſe ajakirjanduse westenurgas wõi edustuse koosoleku kirjeldustes. Tööd ei tehta ikkagi.

Kui põhikiri wastu jõutakse wõtta, wõiks edustuse uued walimised wälja kuulutada ja selle läbi ehk asja parandada. Aga wastuwõtmine wenib. Jälle on kommisjoni antud uues koosseisus ilma tähtaja määramata. Selleſt wõib järeldada, et sel semestril nute wailmiste peale lootagi ei wõi, ehk kui, siis juba wastu semestri lõppu. Wiimane tähtaeg ei ole ka walimisteks mitte põrmugi kohane, seſt et siis töö eksamitele walmistamiseks käimas ja paljud üliõpilased juba ülikooli linnaſt lahkunud. Jääb üle sügissemester. Nii jääwad siis need lootused,

I. sordi paberossid
„Kuld Rannake“
25 tk. punwinecr karbis 30 mrk.
O/ü. „Tubak“.

nagu wõidaks nuſi walimisi märtsikuu lõpul ära pidada, tühja.

Kuhu jõutakse selles loiduses ning tahaksin öelda, apaatias üleüldise asja ning kasude wastu?

Üliõpilaskonnale üleüldise tähtsusega küsimused ning probleemid seisawad endiselt lahendamata. Wanadki ettewõtted, mis alguses õitsele löid ja häid lootusi andsid, löõwad närbuma ja näiwad unelegi suikuwat. Üliõpilaste kõök ja „Üliõpilasleht“. On käiesti loomulik, et edustus oma häälekandjat aineliſelt toetama peaks. Praeguste trükiolude juures ei ole meil Eestis ajakirja wäljaandmine muidu wõimalik, kui ta ühelt ehk teiselt poolt tarwilist toetust ei saa puudujääkide katmiseks. Edustusel puuduwad aga seni peaaegu igasugused aineliſed sissetulekud. Ja nende hankimiseks ei paista ka lähemas tulewikus wõimaluſi olewat, seſt ei ole põhikirja, mis raamides töötada tuleks. Ja kui seni „Üliõpilasleht“ ilmuda on wõinud, siis ainult üksikute agaral hoolekandel.

Wiiks liiga pikale kõiki küsimusi poliitiliſe ajalehe weergudele ette tuua — ruum ei luba seda. Needki eelpool esitatud töendawad selgel keelel, et üliõpilaskonna edustuse töö selles tempos edasi ei wõi ega tohi kesta, kui ei taheta, et juba algatud ettewõtted ja ülesanded teostamata ei jääks. Uued seisawad iseeneſest mõista weel järge ootamas.

Müügil piibutubak
„Meremees“
1/8 n. 20 mrk. 1/4 n. 40 mrk.
O/ü. „Tubak“.

Emb-kumb, kas katsutagu praeguſe edustuse koosseisu juures põhikiri juba lähemail päiwil wastu wõtta, et siis wõimalik oleks uusi walimisi otsekohe wälja kuulutada, wõi kuulutagu edustus uued walimised ilma põhikirja wastuwõtmata wälja. Mulle isiklikult paistab teine wõimalus palju otstarbekohasem olewat, kuna edustuse praegune koosseis ei wasta waheſt kaugeltki enam üliõpilaskonna omale.

Need, kelleſt oleneb alati kwoorumi kokkusaamine, peaksid selle üle tõsiselt järele mõtlema, kuidas oma wiimaſt ülesannet lõpule wiia, et siis juba lähemal ajal uuele edustusele — waheſt elujõulisemale, kõige wähemalt esimestel kuudelgi — maad anda. Nii edasihingitseda — see on sõelaga wee kandmine. Ka hädaohtlik praegusele kui ka tulewaſele tegewusele.

Pööraſin selle üliõpilaskonda puutuwa kirjatükiga poliitilise häälekandja poole just sel oletusel, et tekkinud umbſet olukorda tuulutama hakataks ja selle läbi ehk tegewus hoogu wõtaks. Oleks ometi aeg selleks juba.

Üks üliõpilasteſt.

———ooo———

Wäljamaa teated.

Saksamaale antakse moratorium.

Nauen, 19. märtsil kell 2 ööſ. (Trj.) Pariisi „Cablogramme“ teatab, et heakstegemise kommisjoni enamus Saksamaale moratooriumi andmise poolt on.

Mis heakstegemise-maksude suurusesse puutub, siis tahawad Inglise ja Itaalia esitajad käesolewa aasta maksude kogusummat 500 miljoni kuldmarga peale kindlaks määrata, Prantsuse ja Belgia esitajad tahawad seda summat aga 750 miljoni kuldmargani suurendada. Leht arwab aga, et summa arwatawsti 600 miljoni peale kindlaks määratakse. — r.

Saksa rahaministri kandidaadi kahtlased äriasjad.

Nagu telegrammid hiljuti teatasid, pidi Saksa uueks rahaministriks Dr. Hermes saama, kes 1920. ja 1921. a. toitlusministriks oli.

Juba Dr. Hermesi toitlusministriks olles tõi wastasrind alatasa paljastusi, mis selle ministri tegewust õige omapäraſelt walgustasid. Need paljastused kartulite ja muude toiduainetega angeldamiseſt olidki põhjuseks, mis toitlusministrit sundisid ametist lahkuma. Dr. Hermesi kandidatuur rahaministri kohale mõjus sellepärast teatawa üllatusena.

Wiibimata algasid pahempoolsed lehed nut paljastustööd. Üks huwitawamateſt operatsioonideſt, milles Dr. Hermesi süüdistatakse, on suhkru ja weini lugu, mille algus ulatab 1920. a. Nagu „Freiheit“ kindlate hallikate järele jutustab, müüs Trieri wiinawabrikantide ühing 1920. a. kewadel minister Hermesile suurema hulga weini, wõttes kolm marka pudeliſt, s. o. hinnaga, millega harilikud ostjad küll pudeli olekſid wõinud omandada, aga mitte weini. Sama hinnaga ostis Dr. Hermes weini ka järgmisel aasta kewadel.

Wäikse wastutasuna kirjutas tolleaegne toitlusminister oma nime paberi alla, millega Trieri weiniwabrikantidele kindlustatud oli 8000 tsentneri suhkru saamine toitluswalitsuselt. Et suhkur sel ajal Saksamaal normeeretud toiduainete sekka kuulus ja suuremate suhkruhulkade saamine harilikkudel surelikkudel üleüldse ja suurtel rahameestel ilma toitlusministri loata wõimata oli, siis on muidugi igaühele selge, mis eeſt weiniwabrikandid toitlusministrile odawat weini „müüsid“.

Dr. Hermesi poolehoidjad püüawad asja küll sumbutada ja „ilmsüütalt“ seletada, kuid skandaal on ikkagi nii suur et tema kandidatuurist rahaministri kohale esialgu enam juttu ei tehta. mr.

Wäikſed teated Saksamaalt.

Berliin, 17. märtsil. Saksa teedeminister teatas, et raudteede weotariifi esimeſest aprillist 40% wõrra kawatsetakse kõrgendada. ETA.

Berliin, 17. märtsil. Saksa terase hinda on tõstetud 180% wõrra. ETA.

Lääne-Euroopa töölised ja Wene terror.

Saksa tööliste protest Wene walitsuſele.

Saksa iseseiswate sotsialistide keskkomitee, Saksa ametiühisused, Läti sots.-dem. erakonna keskkomitee ja Inglise iseseiswa tööliste erakonna täidesaatew komitee on protesteerinud telegrammid saatnud Moskwa walitsusele sotsial-rewolutsionääride wangistamise ja nende üle kohtumõistmise puhul. ETA.

Anatole France protesteerib.

Berliin, 18. märtsil. Anatole France saatis inimsoo ja maailma proletariaadi kõrgemate huwide nimel nõukogude walitsuſele telegrammi, soowitades loobuda sotsialrewolutsionääride suhtes igasugustest tegudest, mida kättemaksmiseks wõidakse pidada. Seſt niisuguse tegewiisiga teeks nõukogude walitsus maailma töölisteliikumisele parandamata kahju. ETA.

Inglise tööliste juhi protest.

London, 18. märtsil. Arthur Henderson on telegramme saanud, mis töendawad, et Wene nõukogude walitsus kawatseb uuendada terrori poliitikat oma poliitiliste wastaste wastu. On pöördud kogu ilma sotsialistlikkude erakondade poole üleskutsega, et nad wiiwitamata ja kindlalt wahele astukſid. Henderson telegrafeeris Wene kommunistide juhtidele nõudes tungiwalt, et poliitilistele wangidele mingit ülekohut ei tehtaks.

Neljikleping ratifitseerimiseſt.

London, 17. märtsil. „Times“ Washingtoni korrespondent teatab, praeguste andmete järele olla loota, et Waikse ookeani nelikleping 24. märtsil ratifitseeritakse 65 häälega 26 wastu. Suwi koondub nüüd kongressi püüdel wähendada ja kontroleerida maa- kui ka merewäge suuremas ulatuses, kui presidendi poliitika seda nõuab.

Diktatuur Fiumes.

Berliin, 18. märtsil. Nagu Roomast teatatakse, on leitnant Caburan, keda d'Annunzio legionäärid toetawad, Fiumes sõjawäediktatuuri wälja kuulutanud. Poliitiliste erakondade wahel tekkinud konflikti tagajärjel on seisukord äärmiselt tõsine. Itaalia walitsus käskis Triesti garniſoniſt sõjawäge saata korra jalulseadmiseks Fiumes. ETA.

Lõuna-Aafrika streigi lõpp.

London, 18. märtsil. Reuter. Johannesburgist telegrafeeritakse 17. märtsil: Mäetöölised kuulutasid streigi lõpetatuks. Peaminister kindral Smuts annaldas üleskutse annete korjamiseks nendele, kes mässu läbi kannatada saanud. Walitsuse wäed on üle 10.000 mässulise wangi wõtnud. ETA.

———ooo———

Mõnesugust.

Dollerkuningad.

New-Yorki linna maksude määramiskommisjoni esimees kirjutas hiljuti raamatu pealkirjaga „Ameerika walitsewad suguwõsad ja nende pead.“ Raamat toob 175 kõige rikkama inimese nime Ühisriikides. Selle nimestiku algul seisab 2, 4-miljardilise waranduſega Ameerika petrooleuminagnat John D. Rockfeller, kõige rikkam mees kogu ilmas.

Temale järgnewad — kuigi sündsas kauguses — Carnegie, Frederick Weyerhäuſer, William Waldorf-Astor, Charles, W. Harkneſs ja Oliver H. Payne, kelle waranduſ kõigub 150 ja 300 miljoni dollari wahel.

Carnegie on saanud oma waranduſe terase produtseerimise kaudu, Weyerhäuſer kirä kaudu, Harkneſs ja Payne petrooleumi kaudu ja Astor spekuleerimise kaudu New-Yorki maatükkidega. „Meil on õli-, waſe-, liha-, söe-, terase-, raudtee-, gaasi- ja elektrimalgustuse-, laewade-, tubaka-, gummi-, suhkru-, telefonikuningad ning weel sadade teiste asjade kuningad,“ seletab raamatu autor. „Rockfeller aga on koloſs, kes kõigist üle ulatab. Rotschildid Euroopas, kelle waranduſt hinnatakse 2 miljardi dollari peale, ja Guggenheimid, Du-Pont'id, Vanderbilt'id ja Astorid, kelle rikkust tuleb arwata umbes üks miljard dollarit iga perekonna kohta, jääwad Rockefelleriſt kaugele maha. Ameerika Ühisriikides on rohkem finanskuningaid kui kogu maailmas. Nende riklus ja nende wõim on suurem kui kõik würstide wõim kokkuwõetuna, ja ei liialdata mitte, kui öeldakse, et nende wõimuſes on elu ja surm ning kogu inimsugu.“

See kiidulaul rikkuſele kõlab nagu meeliteus, mida isegi würstidele kunagi kõdistawamal kujul pole ettekantud. Aga kahjuks wastab ta tõsiasjadele. Waatamata kõigi paberile kirjutatud nabaduste peale on Ameerika oma rahakuningate pärisori.

Omapärane auto.

Mandshuria kindralkuberner Plau-Tse-Lin muretsenud omale hiljuti „luksusauto“, mis wõhiku silmas on samasugune liht sõiduriist nagu kõik teisedki autod. Tõepooleſt aga on sõiduriist kuulikindel ja kaitseb seesistujat kallaletungiwate kurjategijate salaplaanide eest. Sel otstarbel on auto sisemiseд seinad kaetud metall-latakatega ja nikkeltraadist wõrgustikuga. Sõiduriista katuse peal on warjatud seisukorras olemas niisugune sisseseade, mis wõimaldab küljeakende sulgumiſt soomusplaatide abil, nii et auto on täieliſelt kindlustatud wäljaſtpoolt tulewate paukude wastu.

Kuid masin ei ole mitte ainult wastupanekuks walmis, ta wõib ka ise kallale tungida. Seintesse on tehtud laskeaugud ja tagumises jaos peituwad automaat-püssid ning rewolwrid, samuti ka kuulipilduja, mis tarbekorral laskewalmis seatakse. Peale selle on autos weel ruumi kolme mehe jaoks, kes nahkrihmade abil on seinte külge kinnitatud; ainult käed on neil wabaks jäetud; nii wõiwad nad ka siis, kui auto hullupööra kihutab, sõiduriista peal peidus olewaid sõjariistu tarwitada.

———ooo———

Rahwamajandus.

Töökulude küsimus Inglismaal.

Briti tööstuse liit awaldas hiljuti seletuse, misfuguses ühenduses kaubanduse seisak ja töökulud on. Näidatakse, nagu „Economist" edasi annab, et kõige suurem osa kaupade walmistamise kuludest on töökulud. Nendeks ei pea mitte ainult otsekoheseid töölkafsid arwama, waid ka neid palkasid, mis põletisaine, mehaanilise jõu, materjaalide ja masinate loomiseks on läinud, niisama ka weokulusid. Tahetakse hindasid alandada, siis tuleb palkade alandamise küsimuse ees seista. Siin on kaks teed: kas palkasid wähendada, wõi jälle töörahwas peab selle palga eest, mis ta saab, rohkem looma. Wiimane eesmärk on kas suurema töötamise wõi parema organisatsiooni läbi kättesaadaw.

Edasi näidatakse, et Inglise kaupade ostjad suurelt osalt wäljamaad on ja Inglise tööstus sellepärast ainult niisuguseid palkasid wõib maksta, kui wäljamaa walmis on Inglise kaupade eest maksma. Ei suuda wäljamaa osta, siis kaswab Inglismaal töötu tööliste arw. Ainuke abinõu seisukorrast wälja pääsemiseks, on kaubahindade alandamine, aga sellega käib palkade alandamine ühes. Arwatakse, et ärtline tegewus wõib palju elawamaks minna kui hindasid alandada. Hakatakse palkasid alandama, siis peab see liikumine wõimalikult laialine olema, sest muidu tuleb ühedel rohkem kannatada, kui teistel.

Wiimaks näidatakse ka selle peale, et tööandjad ja aktsionäärid on juba wähem diwidenda saamas, ettewõtteid paremini korraldamas jne. Loodetakse, et igas tööstuseharus tööandjad ja tööliste esitajad kokku tulewad, seisukord selgeks tehakse ja ilusasti püütakse kokku leppida, kudas koormat jaotada, mis mõlemal poolel kanda tuleb.

Nagu sellest näha, püütakse Inglismaal sõja ajal kõrgeks tõusnud hindade ja palkade juurest aegamisi ja rahulikul teel endise seisukorra juure tagasi pöörda. Kui hästi see korda läheb, näitab tulewik.

Põllutööliste tingimised Inglismaal.

„Economist" kirjutab, et põllutööliste palgawähendamine läinud sügisel üle Inglismaa suurt rahulolematust tekitas ja mõnes kohas ka streigid tulid. Et raskusteşt üle saada, asutas põllutööministeerium igas krahwkonnas lepituskomitee, millest farmerite ja tööliste esitajad pidid osa wõtma. Suuremalt jaolt on rahuldawale kokkuleppele jõutud, aga ainult kahes kohas on lepingpikema aja kui kuue nädala wõi kahe kuu peale tehtud. Seal lepiti kuni oktoobrini kokku. Northamptoni lepingu järele saawad meestöölised, kes 21 aastat wanad wõi wanemad, 32 shillingit nädalas palka ja nädal on 48 tundi pikk. Nii kestab märtsini. Siis on nädal 50 tundi pikk ja palk 31 sh. nädalas. Ületundide eest maksetakse 8½ wõi 8 pensi tunni eest. Mõnedes kohtades ei ole kokkuleppele jõutud. Ühes kohas pakuwad peremehed 55½ tunnilise nädala eest 33 sh., teises kohas 54-tunnilist nädalat.

Saksa marga kursi langemise käik.

Enne sõda maksis dollar Berliinis 4 marka 20 penni, 31. jaan. 1921. oli dollar juba 60 m. 50 penni, 9. now. 1921. a. 310 marka, 1. märtsil 1922. a. 229 marka ja 18. märtsil 263. Nii on mark praegu umbes 1¼ penni dollariga wõrreldes wäärt.

Wõrdlust selle kohta tuues ütles „Welthandel", et Saksa rahaasjanduse olud meeleheitlises seisukorras on. Saksamaa peab kokku warisema, kui ta iga aasta 720 miljoni kuldmarka puhtas rahas ja 1450 miljoni kuldmarka natuuras peab tasuma ja peale selle okupatsiooni kulusid 6—7 miljardi kandma. Isegi siis, kui heakstegemise koormat weidi kergendataks, ei tooks see suurt kergitust, sest marga langemise tõttu teeb kulladewiiside muretsemine palju suuremat raskust kui Cannes'i konwerentsi ajal. Sellepärast ei ole midagi imestada, kui mark ikka edasi alla weereb ja wäliswaluuta Saksamaal kallimaks läheb.

20-margalise kuldraha eest maksis Saksa riigipank 12. märtsini 850 marka paberiraha ja 10-margalise eest 425 marka.

Saksamaa masinatööstus.

Saksa lehtedest on lugeda, et Saksamaa masinatööstusel alaliselt rohkesti tööd on ja tellimisi ka edaspidise aja peale tagawaral on. Peaasjalikult täidetakse wanu tellimisi. Uusi tellimisi on weebruaris niisama palju tulnud kui eelmisel kuul. Raskust teek tooresainete muretsemine.

Wenemaa kaubitsemine Norraga.

Norralased ei ole nõuk. Wenega rahul sest Wene kaub. saatkond on Norra suuremat hulka häid heeringaid tahtnud osta, pikki läbirääkimisi pidanud, wiimaks Norra ettepanekud tagasi lükanud ja siis oma poolt ette pannud, et heeringate ostuhinnast ⅛ osa sedamaid ära maksetakse, muu osa aga kolmeks aastaks wõlgu jääb. See ettepanek ei ole Norrale wastuwõetaw. Nüüd arwatakse et Norra majandusline elu Wenemaaga kaubitsemisest uut jõudu ei omanda.

Jäämurdjate küsimus Lätis.

„Latwis" näitab lätlastele, et waja on jäämurdjaid muretseda, mis Riia sadama tee lahti peaksid. Leht näitab Tallinna peale ja ütleb, et Tallinn Riia ära wõidab, kui Riiga wähemalt üht head jäämurdjat ei muretseta.

Poola kaubalaewastik.

Poola kaubalaewastik seisis hiljuti kahest aurikust koos, mis kokku 350 netto register tonni mahutusega olid. Tänawu weebruari kuus wajus teine laew tormi aeg Rootsi rannal merepõhja ja nüüd on üks ainus laew järele jäänud, mis 110 netto registertonni suur on. „Wossk. Ztg."

Maailma kiwisüte saak wähenenud.

Ühisriikide mäetööstuse walitsuse teatel on 1921. a. maailmas 200 miljoni tonni kiwisüsi wähem kaewatud kui aasta warem. Saak oli läinud aastal 1.100.000.000 meetritonni. Saksamaal ja Prantsusmaal ei olnud süitekaewamine wähenenud.

Danzigi kaubalaewastik

on „Wossk. Ztg'i" teatel neil päewil juba 100.000 brutto registertonni suureks kaswanud ja seega kümme korda suurem kui maailmasõja alguse oli. Öeldakse, et kaswamine ei olewat weel lõpul.

Põlluharimine Inglismaal

on juba alganud. Märtsi alguse ilmad takistasid künnitööd. Oodati maa kuiwamist, et külwiga alata.

———ooo———

Ees i Tarwitajate.
Kestihisus
ostab suuremal arwul
kuuse ja männa
sacpakkusid
ja müüb oma ladust
kuiwi laudu
Pakkumised saata E. T. K. tööstusosakonda, Tall.nn, Wiruwärawa puiestee 15, kõnetra t -82.
Laua ladu Tallinnas, Uues mi.nisadam.

„Woyzeck."

Georg Büchneri näidend. Draamateatris 17. märtsil.

Georg Büchner on üks neist, kes omal eluajal ja weel sada aastat pärast surmagi tunnustamist ei leidnud. Wanemad Saksa kirjandusajalood räägiwad temast wähe, ruttawad temast mööda suuremaid otsima ka andewaesemate hulgast, kes aga rohkem kirjutanud ja korralikumalt kirjutanud, olgu wõi pealiskaudset kerget ajawiitekraami.

G. Büchner on sündinud 1813. aastal Saksamaal, Darmstadti lähedal, rahutut ja wiletsat rewolutsionääri elu elanud. Kahekümne neljа-aastaselt surі ta Schweitzis, ainult paari näidendit järele jättes. Et neis wälimiselt palju laita oli, siis jäid nad warju.

Alles wiimasil aastail leidis Büchneri sügaw-inimlik rewolutsiooniline waim Saksamaal hindamist. Ta wastas nüüd aja hinge-elule.

Leiti pealegi üles tema seni tundmata näidend „Woyzeck", mis nagu eila kirjutet, mitte saja aasta eest.

„Woyzeck" oleks juba tehnilistel põhjustel sada aastat etendamata wõinud olla. Misfugune teater oleks endiste lawa-abinõude juures kahekümnepildilist näidentit ühe õhtu eeskawasse julgenud wõtta, kui pealegi üksikud pildid sageli ainult paar minutid kestawad!

Aga ka näidendi waim oleks ehk enneõja-aja inimesele, kes enesega ja kogu ilmaga enam-wähem rahul oli, wõõra disfonantsina jasliialdusena tundunud. Oli tarwis sõdade ja kodusõdade wiletsusi elada, et sarnasest teosest aru saada, temaga kaasa elada.

„Woyzeck" on wõluwam ja waldawam kui Ibsenite, Hauptmannide ja teiste sarnaste suurte meeste meisterdraamad. Neis wiimastes leidub ikkagi „literatuuri", leidub palju tarkust ja traagikat, mis hästi mõeld ja osawalt serweerit, aga milles kirjaniku enese sügawat kaastundmust ja kaasaelamist ei tundu. Meie imetleme nende kirjanikkude osawust inimese ja tema kannatuste piltide maalimisel, aga unustame sügawa kaasaelamise.

Büchneri lihtsad pildikesed waese soldati Woyzecki elamusteşt ja kannatamisteşt on aga lähedasemad, kaasakiskuwamad ja usutawamad.

Autor on wähe wõi mitte midagi hoolinud näitelawalisteşt nõuetest, ei ole katsunudki pildikesi liita, koondada, aja ja koha ühtluse nõuet meeles pidada. Ühtluse sellele tehniliselt kinolisele näidendile annab ainult Woyzecki kannatuste ahel, mille lülid kindlasti üksteise küljes.

Kahjuks puudus aga Draamateatri lawastusel selle ahela wiimane lüli. Woyzecki „loomus" on wälisilmaga, ümbrusega niisuguses wastolus, et paratamata häwinema peab. Nüüd nägin Woyzecki saatust naise tapmiseni, seal laseb kirjanik ta põgeneda, et wiimasis piltes kõigest eelmisest järgnewat lõpuakkordi lüüa. See oli aga, nagu öeld, „Draamateatris" ära jäet — inimlik, lawatehniliselt ehk tarwilik, aga mitte kunstiliselt lubataw wõte. Niisugusel kärbitud kujul ei wõi „Wodkeck" waatajat rahuldada, lõpu puudumine on wäga tuntaw.

„Woyzeck" kuulub nüüdisaja ekspressionistliste näidendite liiki ja nõuab sellekohast wäljendust lawal. See ei ole kerge ei näitejuhil ega näitlejal, kes realistlise draama alal aastad wõi kümned aastad töötanud. Ei ole ka kõigis näitlejais eeldusi end ekspressionistliselt wäljendada.

Üldiselt wõis siiski „Woyzecki" lawastamisega rahul olla. Mõned pildid õnnestasid erakordselt.

Soldat Woyzecki mängis herra Põder, kellel head eeldused selle osa jaoks, kes aga paiguti weel kindlat awalduswiisi ei leidnud, kes seda traagilist osa „katsus" nõnda kujutada. Mis herra Põderi juures iseäranis sümpaatlik, on tema kalduwus tundmuste awaldusis tagasihoidlik olla, ennem ikka wähe öelda kui palju. See on iseäranis teatri awalduswiiside juures suur woorus.

Proua Anto mängis Woykecki naist laitmatalt, isegi hästi, aga ta ei olnud ekspressionistlise näidendi waimuga kokkukõlas. Temale on realistlise draama osad kaugelt kohasemad.

Ekspressionismi waimu oli kõige paremini tabanud herra Türk tamburimajori osas. Nähtawasti on herra Türki õige ala just ekspressionistlik draama.

Ka herra Sunne oli doktori osas tüki waimust nõuetawa groteskkuju mõistnud luua.

Samuti oli herra Teetsowi kapten tabawalt mõeld ja kirjutet.

Wäiksemate osade mängijatest ei ole põhjust kedagi laitwalt nimetada.

Rahwast oli wähepoole. Wist „kardeti „18 pilti". Aga see oli asjata kartus: etendus lõppes kell 10. Ed. H.

———ooo———

Romain Rolland kommunismist.

Romain Rolland on tähtsam Prantsuse kirjanik, aga ühtlasi üks tähtsamaist nüüdisaja kirjanikkest. Kuna suurem osa, peaaegu kõik Prantsuse luuletajaist ja kirjanikest sõja ajal aktiiwseteks Saksamaa wastasteks said, jäi Romain Rolland erapooletuks. Tema arwates ei olnud sõja algamises mitte ainult Saksamaa süüdi.

Omis töis on Rolland praeguse ühiskonnakorra warjukülgi paljastanud, aga kunagi ei ole ta silmi kinni pigistanud uue ühiskonna korra eest wõitlejate, nende ideoloogia ja taktika peale.

Sõja kestel läksid mitmed tähtsamad Prantsuse kirjanikud kommunistide leeri. Nii Anatole France ja Henri Barbusse. Nad kiidawad Wene kommunistide teooria ja praktika heaks.

Romain Rolland on aga kommunismi wastu täiesti eitawale seisukohale asunud. Sellest loodab ta kõige wähem pääsmist praeguse ühiskonnakorra halbusteşt. Hiljuti on Rolland oma tähtsale ametiwennale Barbussile kirja kirjutanud, milles wäited kommunismi wastu ette toob. See on lihtne, aga huwitaw kriitika kommunismi kohta, sellepärast awaldame ta siin. Rolland kirjutab:

„Armas Barbusse! Ma ei saanud sõbralikust naeratusest hoiduda, kui teie uuemas kirjutuses lugesin, kui teie selle „sotsiaalse rewolutsiooni geomeetria" wiimasid ei tunnusta, mis teie riihma põhimõtteks on. Milline tähelpanuwäärt seisukoht! Teie löõte oma rationalismiga kaasaegsed õpetlased üle, kellega endid wõrdlete; aga need on kaugel sellest, et Euklidi põhilauseid määramatuks tunnistada.

Kudas sellega lugu on, ma ei usu teie „sotsiaalse geomeetria" wääramatusse ega seo ennast sellega:

1) et isegi mismarxistlise kommunismi teoorias ja doktriinis, nagu see praegu esineb, minu nägemisel wähe seda on, mis inimsoo tõsisele edule wastaks;

2) et selle geomeetria tegelik tarwitamine Wenemaal häwitawate wiisade läbi määrit on ja et „sotsiaalse geomeetria" uue korra juhid suuremad kõlblised määrtused ohwriks toowad: wabaduse, töe ja inimsuse.

Militarismi, politseiterrori ja wägiwalda ei saa ma sellepärast weel heaks kiita, et nad kommunistlise diktatuuri abinõudeks on, mitte aga plutokraatia omiks. Kurwastusega pean kuulma, et teie wägiwalda ainult „täppeks" (detailiks), ja nimelt „ajutiseks täppeks". Usun, et selle wormeli igakodanlise woolu minister omaks wõib wõtta.

Teie waade on oma peapunktis täiesti ekslik. Seda wõiks waheşt weel sel tingimisel, kui inimese hing puhas tahwel oleks, kuhu iga kord kriidiga uuesti kirjutada wõib, kui eelmine wammiga on pühit. Elaw organism on aga wäga tundelik substants, mis isegi õrnemaid tunde warjundid eneses alles hoiab. Wägiwald jätab temasse kustumata jäljed.

Kindlamini kui kunagi ennem tõendan mina: ei ole õige, et mingisuguse eesmärgi saawutamine abinõud pühitseb! Abinõudel on tõsise edu kohta suurem tähtsus kui eesmärgil enesel. Arwa saawutatakse eesmärk ja ta muudab ainult wälimisi suhteid inimkonnas.

Abinõudel on aga mõju inimese waimu peale, seda mööda kas nad õigluşt wõi wägiwalda awaldawad. Niipea kui teadwus wägiwalla mõjul muutub, ei suuda üksi walitsus takistada, et tugew nõrka ei rõhuks. Sellepärast pean ma kõlbliste määrtuste kaitsemist rewolutsioonilistel aegadel olulisemalt tähtsamaks kui harilistel, sest et esimestel inimese waim kergemini muutuste poole kaldub. Sellepärast olen mina ka kindel, et teie kommunismile suure teene olekşite teinud, kui teda selle asemel et kaitsta, wabalt ja ausalt olekşite arwustanud.

Ainult üks inimene parteis teostab saatusest rippumatust, see on Lenin. Aga seda wõimsat meest piirab tema doktriin ja Kremli müürid. Tema ümber näeme ainult seaduse teenrid ja ma tahaks neile hüüda:

„Kommunistid, olge wabad inimesed!"

Senni kui ma seda püüet wabaduse ja tõe poole, mis waba arwustuse austamisega ühenduses, kommunistlises parteis ei leia, senni kui rewolutsiooni kandjad südametunnistuse wabaduse püha nõudeid põlgawad, jään mina selleşt parteist eemale ega ole mul wähemaidki illusioone wõitluse tulemuste kohta."

———ooo———

Päewauudised.

Riia konwerents.

Täna hommikul jõudsid meie raudtee esitajad insener Selja, liikumise osakonna ülem Reimann ja kitsaroopalise raudtee liikumisosakonna ülem Hammerbeck sõiduplaanide ühtlustamise konwerentsilt Riiast tagasi. Konwerentsist wõtsid osa peale meie esitajate Läti ja Leedu raudtee esitajad, kuna Poola esitajad, kes juba warem Riias ära peetud konwerentsil sõiduplaanide ühtlustamise asjus oma seisukoha olid awaldanud, puudusid. Teadmata põhjustel puudusid ka Wene esitajad, mispärast konwerents katkestati ja neljapäewal, 23. märtsil uuesti Riias kokku astub. Selleks ajaks loodawad ka Wene esitajad konwerentsile jõuda.

Sellel konwerentsil leppisid Eesti, Läti ja Leedu esitajad sõiduplaanide ühtlustamise asjus kokku, mille järele otseühenduse rongid nr. 1 ja 2 Riiast endisel ajal wälja sõidawad, kuna nad aga Tallinnasse üks tund warem jõuawad ja üks tund hiljem siit wälja sõidawad. Nii jõuawad rongid Tallinnasse kell 7.35 min. hommikul ja sõidawad wälja kell 5 õhtul.

Meie raudtee esitajad inf. Selja ja Reimann sõidawad konwerentsile tagasi kesknädalal, 22. märtsil. ro.

Eesti ja Soome esitajad

Warssawi rajariikide konwerentsil jõuawad homme hommikul Tallinna. Soome esitajate auks korraldab Soome-Eesti liit homme õhtul klubi-koosoleku ohwitseride kasino ruumides, kes koosolekust osawõtta soowiwad, palutakse oma nimed kuni homme k. 12 p. üles anda kasino ruumides

Surma mõistetud wang ennast ülespoonud.

Ecluurimise wangimajas on wang Richard Saare, kes sõjaringkonna kohtu poolt surma oli mõistetud, end ülespoonud.

Jäwamaa asunikkude kongress.

(Traaditeel Paidest.)

Järwamaa asunikke kongress awati 18. märtsil Paides maakonnawalitsuse ruumes. Kokku oli tulnud umbes 100 esitajat. Koosoleku awas maakonnawalitsuse abiesimees hra Tobro.

Juhatajaks waliti hra Kinkberg, sekretäriks Männik.

Koosolek kandis alguses peale tegelikku laadi, igasugusest parteilikkusest hoiti eemale, kuigi tööerakonna Kana kohale oli ilmunud.

Pikemad läbirääkimised olid põllutööministeeriumi tegewuse üle. Peale selle tuli arutusele üleriikliste asunikkude kongressi küsimus. Tartusse otsustati 26. märtsiks asunikkude esituste eelnõupidamisele 2 asemikku saata. — en.

Tööerakonna miiting Pärnus.

Eila oli Pärnusse mingisugune miiting kokkukutsutud, mis ennast millegipärast „asunikkude ja riigirentnikkude kongressiks nimetas. Teatawasti peeti Pärnu maakonna asunikkude kongress juba waremalt ära. Kongressi kokkukutsujaks oli seekord üks tööerakonna jüngritest — Käsper. Kutsutud olid maakona põhjapoolsed wallad, kus endale rohkem poolehoidu loodeti saada. Lõuna poolt oli ainult üks wald (Karksi) nagu moe pärast kutsutud. Kokku olid tulnud esitajad 18 wallast (maakonnas on 44 walda).

Wõeti wastu otsused: 1) riigirent tuleb ära jätta ja wõtta maksu ühetasaselt ostukoha omanikkudega tulumaksu ja waranduse-maksu näol. 2) Maa ühes hoonetega tuleb tunnistada rentniku pärisomanduseks ja maa uuesti hindamine riigi poolt ette wõtta ühetasaselt rentnikkude ja päriskohaomanikkude juures, tulumaksu ja liikumata waranduse-maksu õiglaseks ärajaotamiseks.

3) Mets riigirentnikkude karjamaa ja maa peal, kus pärismets, tuleb riigirentnikkudele wabaks lasta, arwesse wõtmata jätta seda, kui kaua keegi rentnikkudest kohta kasutanud on. Tarbepuid tuleb ükskõik taksihinnaga tarwidust mööda riigi rentnikkudele müüa walitsuse päralt olewatest metsadest.

Asunikkude üleriiklisele kongressile otsustati walida 2 asemikku igast wallast.

Huwitaw on, et sel puhttööerakondlisel „olengul" otsuseid on tehtud, näit. maa eraomanduse asjus jne., mis tööerakonna seisukohaga igatahes ei sobi. Nii siis — tüli „riigis" enesest!

Riigiteenijate palkade normeerimisest.

Teatawasti otsustas wabariigi walitsus sellekohase, walitsuse liigetest koosseiswa, kommisjoni ettepanekul riigiteenijate palkasi enne mitte tõsta, kuni ministeeriumite põhikirjad wäljatöötatud on. Nagu töendatakse, on see määratu suur töö, mida lootust ei ole enne kahte aastat läbi wiia. Sellega oleks siis riigiteenijate palkade kõrgendamise kawatsused pikemaks maha maetud.

Kuna aga ametnikkude palgad praegustele hindadele kaugeltki wastawad ei ole, kawatsetakse asja parandada perekonna abirahade suurendamise teel.

Praegu saab iga ametnik iga perekonna liikme peale 300 mk. kuus abiraha, niiüd on kawatsus seda 750—1300 margani tõsta.

Riigikogu koosolek

on homme k. 5 p. l. Päewakorras on mitmed seaduseelnõud ja riigi 1922. a. eelarwe. Peale selle tuleb arutusele kommunisti Paula Järwe wahi alt wabastamise küsimus.

Rahwuswaheliste parlamendi ühingu Eesti sektsiooni koosolek

peeti ära reede 17. märtsil Toompeal walges saalis. Walitii osakonnale uus 5-liikmeline juhatus, kes ametid päräst oma wahel järgmiselt jagas: esimees Dr. J. Luiga, abi A. Jürgenstein, kirjatoimetaja A. Tupits, abi J. Pöehl, kassahoidja K. Wirma.

Läbirääkimistel harutati küsimust, kuidas osakond omale ainelisi abinõusid muretseda wõiks. Arwati järgmisel koosolekul liikmemaksu küsimust harutusele wõtta ja ühel hoobil Riigikogu juhatuse poole pöörata toetamise asjus. On ju igal maal niisugused sektsioonid poolametlikud asutused.

Kõneldi weel rahwuswahelise parlamendi büroo poolt sissetulnud kirjanduse üle annawad kirjatoimetajad lähemal istumisel aru.

Jääolud merel

Ida pool Tallinnat paks liikuw jää.

Suuropi juures hulgaline paks liikuw jää.

Pakerotis ja Osmussaares paks liikuw jää.

Wormsis udu, merewaatlemine wõimata.

Filsundis on meri jääst waba.

Sõrwes paigaline paksem liikuw jää, laewasõit aurikutel wõimalik.

Eila tõid jäämurdjad „Jermak" ja „Swjatogor" need aurikud, mis Pakeroti ja Osmussaare juures olid, Suuropi juure, nii et seal praegu terwelt 25 laewa sadamasse tulemas on.

Ühes kahe eelnimetatud jäämurdjaga töötab ka jäämurdja „Tasuja".

Täna ida poolt puhuw tuul ajab jääd, mis lääde pool Suuropit mere poole.

———ooo———

Kohtuloast.

Postiametnik Trull 4 aastaks rangiroodu mõistetud.

19. oktoobril 1921. a. sai Tallinna peapostkontori ametnik Julian Trull postkontori ülemalt tsheki ühes wolitusega Tallinna renteisse 3.320.000 mk. peale. 2.000.000 mk. pidi Trull kohe renteisse tagasi maksma, kuna 1.320.000 m. ametnikkude palga raha pidi Trull postkontori tooma. Renteisse minnes ei wõtnud Trull kaitseks wahti ligi, nagu see harilikult suuremate summade toomise juures sündis. Renteis wõttis Trull raha tsheki järele wälja, maksis 2.000.000 mk. sealsamas renteisse sisse, kuid ülejäänud 1.320.000 mk. põgenes ära.

Trulli kinniwõtmiseks lubas postipeawalitsus tasuks 100.000 mk. 29. oktoobril m. a. tabati Trull Riias kohalise politsei poolt ja toimetati Tallinna.

Trull tunnistas ennast süüdi ja seletas, et temal raha omandamise mõte alles siis tekkinud kui kuulnud, et tshekk tema nimele olnud wälja kirjutatud. Tema harilikult renteist raha toomas ei ole käinud, waid keegi teine ametnik. Et sel päewal aga temal aega olnud ja teisel ametnikul palju tööd olnud, saadetud teda. Renteist raha wäljawõtites olnud ta weel kahewahel kas raha omandada wõi mitte. 2.000.000 mk. maksnud renteisse sisse, kuna lõpuks siiski 1.320.000 margaga Nõmmele sõitnud. Paari päewa pärast ilmunud Tallinna — kus leidnud, et tema kinniwõtmiseks kuulutused wälja kleebitud olnud ja kinniwõtmise tasuks 100.000 mk. lubatud. Läinud siis Gonsiori tänawale oma sugulase Aleksander Leineri juure, kus ennast kaks ööd-päewa warjanud. Nähes, et kodumaal wõimata ennast warjata, otsustanud üle piiri põgeneda. Leineri käest saanud wiimase isikutunnistuse, mille wanadusenumbri ümberwõltsinud. Leineri kätte annud naisele Saaremaale edasitoimetamiseks 500.000 marka ja Leinerile enesele 30.000 marka. Leineri tütar Juulia saatnud teda Walgani ja temale annud reisikuludeks 3000 marka.

Aleksander Leineri käest saadi kätte 500.000 mk. ja ta tunnistas ennast Trulli warjamises süüdi ja kinnitas Trulli seletusi. Niisama tunnistas Juulia Leiner ennast süüdi ja seletas, et tema Trulli sellepärast ei ole ülesannud, et oma isale mitte halba teha.

Tallinna-Haapsalu rahukogu kohtuistangul 19. märtsil s. a. tunnistasid kaebealused endid süüdi ja seletasid sedasama mis eeluurimisel.

Kaebealuseid kaitsesid wan. adw. Jürmann, Koch ja Maurer, kes kaebaluste süüdistust pelymendawaid põhjuseid ette töid.

Tsiwiil nõudjana esines postipeawalitsuse wolinik wan. adw. Soosaar, kes Trull'ilt sisse palus nõuda postipeawalitsuse kasuks puuduwa summa 75.674 mk. 40 penni ühes 6% ja 100.000 mk. mis Trulli kinniwõtmise eest politseile tasuks maksetud.

Rahukogu mõistis Julian Trulli, 31 a. wana, kõige iseäraliste kodaniku õiguste kaotamisega 4 aastaks wangiroodu ja 1000 mk. iseäralist kohtumaksu maksma, ühtlasi Trullilt postipeawalitsuse kasuks 75.674 mk. 40 p. ühes protsentidega terwe summa eest warguse päewast arwates kuni raha tagasisaamiseni sisse nõuda.

Aleksander Leineri, 52 a. wana, neljaks kuuks wangi kõigi iseäraliste kodaniku õiguste kaotamisega, arwesse wõttes eelwangistusest 4 kuud. Juulia Leiner mõistett kohtu poolt õigeks. ag.

Täna on rahukogus arutusel

endise riigikontrollametniku Lubergi süüdistuse asi.

Taymise eest sunnitööle.

9. mail 1921. a. löi Tallinnas, Lasnamäel Narwa maanteel maja nr. 94 kohal rimehele Aleksander Watkole mitu tugewat rimehele Aleksander Watkole mitu tehewat hoopi kaikaga wastu pead, mille tagajärjel Watko meelemõistuse kaotas ja järgmisel päewal haigemajas ära suri.

Juurdlusel selgus, et Krunberg Watkot ennemalt mitu korda oli ähwardanud ära tappa. 9. mail, kui Watko poes olnud, tulnud sinna ka Krunberg ja Watko ütelnud Krunbergile: „Sina tubleks hea meelega siin minule kallale, kuid siin pole sul seda wõimalust". Peale selle läinud Watko poest wälja, ning tema järele Krunberg. Krunberg wõtnud oma wankrilt kaika ja löönud Watkole 5—6 korda pähe. Watko ja Krunberg olnud sõbrad ja töötanud seltsis. Krunberg ennast süüdlaseks ei tunnistanud ja seletas, et ta Watkot meelega löönud, kuid toinud seda äritatud meeleolus, millesse Watkoga waidlemise puhul sattunud.

Rahukogu mõistis Karl Krunbergi, 22 a. wana, kõigi kodaniku õiguste kaotamisega 5 aastaks sunnitööle ja 1000 marka kohtumaksu maksma. ag.

———o———

Tallinna sõnumed.

Rooma paawst asemik Tallinnas.

Hiljuti walitud Rooma paawst Pius XI on oma asemiku Antonino Zechini Eestisse saatnud tutwumema siinsete katoliku koguduste eluga. Piihap., 19. skp. oli korraldatud suurem jumalateenistus kohalikus katoliku kirikus. Paawsti asemik terwitas siinseid katoliiklasi Ladina ja Saksa keeles. Ta ütles muu seas, et siinseid katoliiklasi on wäike osa. Nad peawad siin katoliku kiriku kandjaks ja seemneks olema. On waja tõsist rõhku laste kaswatamise peale panna. Aga kõige enam on waja elu ja tegudega oma usku tunnistada.

Kõne wõeti lühidalt kokku kohaliku preestri poolt Poola ja Wene keelde.

Jumalateenistuse lõpul kuulutas paawstt asemik paawstlikku süüstwabastamist (indulgentsia) 500 päewaks. Ühtlasi õnnistas ta igapäewaseid palweasjakesi, nagu roosikrantsisid, krutsifiksisid, medaljongisid jne. — rt.

Balti puuwilla wabriku

walitsus teatas 18. märtsil oma töölistele, et wabrik ei saa 20. märtsil mitte töötama, sest et laew, mis puuwilla toob, jääolude pärast weel sisse sõitnud ei ole. Kui töö algab, siis antakse töölistele sellest hommiku kell 6 wabriku wile puhumisega teada. —r—

Tallinna Rahwaülikooli kuulajate kogu peakoosolek

jatkati eila umbes 30 liikme osawõttel. Eelmise koosoleku protokoll kinnitati parandusteta. Laulukoori juhataja palgaküsimus tunnistati tema poolt ettepandud tingimistel wastuwõetawaks.

Rahwaülikoolide kuulajate kogu kawatseb koolitööde lõpul suuremat ekskursiooni wäljamaale teha, milleks isegi juba kapitaal olemas. Ekskursiooni summadest osasaamise arwati ainult neile liikmetele õigusleks, kes kuni 1. märtsini kuulajate kogu liikmeks registreerinud. Erandid tuleb teha laulukoori liikmetel, kes kui koori liikmed kaasa wõiwad sõita. Ekskursiooni kui ka pidude korraldamise küsimuse lahendamine jäeti juhatuse hooleks.

Uueks kuulajate kogu esimeheks waliti senine abiesimees Jensen. Uueks juhatuse liikmeks tuli kandidaatide järjekorrast Lilleberg. Pidutoimkonda waliti kuulajate kogu liikmed Ufer, Aimann, Petrus, Lehmtal, Laanekorp ja Schulbach. —L—

Jalgpalli liidu asemikkudekogu koosolek

peeti ära pühapäewal, 19. märtsil Tallinnas o.-ü „Esto" ruumides. Koosolekule saatsid oma esitajad Tallinna spordiseltsid: „Kalew", „Sport" ja jalgpalli klubi, igaüks kolm esitajat. Wäljaspool Tallinna ilmusid koosolekule Pärnu „Terwis" ühe, Läänemaa kaitseliidu spordi ring kahe ja Rakwere „Kalew" ühe asemikuga. Üldine koosolekule ilmunute arw ulatas 13-ni.

Koosoleku juhatajaks waliti Akel.

Ajutise juhatuse aruandest selgus, et ajutise juhatuse peaülesanne on olnud eneste tutwustamine ja läbikäimise alustamine naabririikidega. Muu seas on palutud weneclastelt nende esimest rahwuswahelist jalgpalli wõistlust peale pika wahetuega, Eestile lubada. Selleks kohane kiri on juba laialdaselt tuntud wene sporditegelase Düpperonile jaadetud.

Käesolewa aasta eelarwe, mis juhatuse poolt kokkuseatud oli, jäi wastuwõtmata ja tegewust otsustati ilma kindla eelarweta juhtida. Põhjenduseks toodi ette, kindla aluse puudumist eelarwe kokkuseadmisel. Arwud olla „udust wõetud ja uttu pandud" nagu üks ajutise juhatuse liigeteist tähendas.

Liikmemaksu määrati igale seltsile 100 marka. Liidu kodukord ja määrustikkude läbiwaatamine edenes tige wisalt ja, et kaks tunni jooksul 4 paragraafi läbi waadata suudeti, otsustas asemikkude kogu senised määrustikud maksmateks lugeda, kuni neid järgmine asemikkude kogu (wist eeltulewate kewadiste esimõistluste lõpupäewal) läbi waatab.

Liidu juhatusse waliti: O. Silber (T. j. k.), Fiskar (Kalew), Laanekorb (T. j. k.), Roost (Sport), Söber (Terwis, Pärnu), Akel (Kalew) ja Abrams (Kalew).

Rewisjoni toimkonda Mägi, Wips ja Märks. —efi—

———ooo———

Õnnetused ja kuritööd.

Wargused.

Ühe protokoll tehtud Aleksander Siilase peale, kes Ameeriko a.-l. „Eastern-Grossi" pealt 2 paari saapaid tahtis ära warastada.

Jüri Uudo, Alimanni tän. nr. 20—7 teatas, et temal samal päewal Toompuiestee nr. 7—9 elumaja Melanie Ilwese korteris nahkse tehes raha 3825 marka ära warastatud. Kahtlustas Ilwest, kelle käest ka raha kätte saadi. R—i.

Ulakus.

Protokollid tehtud: Mart Põldi, Reinhold Esko, Iwan Kromowi, Mihail Tornini, Peet Petersoni, Johannes Perubaumi ja Konstantin Sagorodnõi peale, kes joobnud olekus tänawal lärmitsesid. R—i.

———ooo———

Wigade õiendus.

Tänases juhtkirjas „Eelarwe üleüldiste waieluste lõpu puhul" on ekslikwad wead sisse sattunud: 1. weerul tuleb lugeda rahwaolkuse asemel r a s w a o l l u s ja selsamal weerul teises kohas sõnade piibu, kaarna ja kana asemel p i i b u k a a n e j a k a h a g a.

———ooo———

Teated maakondadest.

Harjumaalt.

Üks asuniku koht „kaduma läinud".

Kirna-Kohatu mõisa järele olewast „Mõisamaa" karjamõisast on planeeritud 4 normaal-talu. Üks nendest on juba ennemalt wälja antud end. mõisaomaniku pojale Wrangelile, kaks kohta on wallanõukogu 3. märtsil s. a. wälja annud, kuid puudub üks koht, ja selle puudumise üle on Kerna wallanõukogu 3. märtsil otsustanud pöörata „arupärimisega" põllutööministeeriumi poole. — Asjata oleks küll wallanõukogul, seda pealinnast (ja pealegi arupärimisega) otsima tulla, waheşt ehk oleks seda kohta siiski kergem koha peal üles leida. +++

Hoone ära warastatud.

Endine Kasepere kõrtsi hoone, Harju-Madise kihelkonnas — kaob tükk tüki järele. Hoone on wäljarenditud kaupmees W-le, kelle hoole all ka see riikline warandus peaks olema, kuid hoone teiseltpoolt otsast, kuhu omal ajal ehitati postkontori ruumid, kaowad hoone osad kawakindlalt. Esite aknad ja uksed, müüd juba isegi laed ja põrandad. Kelle kohus oleks hoone häwimemise eest waadata? Politsei elab mõnikümmend sammu könesolewast hoonest kaugel .

Laitse wallawanem ametist tagandatud.

Laitse wallawalitsuse rewideerimisel leitud puuduste ja seadusewastaste nähtuste pärast on Harju maakonnawalitsus otsustanud wallawanemat ja sekretääri kohtulikule wastutusele wõtta, ühtlasi wallawanemat, ajutiselt, kuni kohtu otsuseni ametist tagandada.

Läänemaalt.

Haapsalu linnawolikogu koosolek 17. märtsil.

Saksa rühmast on tagasi astumud wolinik Holst. Tema asemele tuleb järjekorras Holmberg.

Käesolewal aastal ei ole linnawalitsus weel mingisuguseid maksusi saanud. Linna kassa on aga tühi. Et maksusi kindlamini ja kiiremini sissenõuda, määratakse kindlaks tähtpäewad, millal ühed ehk teised maksud makstud peawad olema.

Kantselei maksuks määratakse wäljaantawate tunnistuste pealt 10 marka.

Silmaspidades, et maksusi weel sissetulnud ei ole, lubatakse linnawalitsusele tarwitada tagawarakapitaali tingimisega, et raha saamise puhul tagawara kapitaal saaks kohe täiendud.

Linna elektrijaam on juba peaaegu walmis ja wõib lähemal ajal tegewust alustada. Pooleli on weel wälimine ehitus, kuna masinad juba nende päewade sees linna elektri kommisjoni poolt said ehitajad inseneeri käest wastuwõetud. Masinad on täiesti korralikud ja wastawad aja nõuetele. Wiimased tellitii Saksamaalt, niisama oli ka sealt montöör, kes masinad kohapeal kokku pani.

Laama ehitamiseks sai w. walitsuselt 3 miljoni margaline laen tehtud. Kuid selle peale waatamata, et kõige piinlikumalt on püütud kokkuhoida, ei saa selle rahaga laama lõpulikult walmis ehitada. Tuleb puudu umbes 700 tuhande marga ümber, missugust summa linnawalitsus wolikogu palub minewaastasest ülejäägist katta lubada, mida ka otsustakse teha.

Peale laama on linnawalitsus elektrijõrgu ümberehitanud ja täiendanud. Poste peawalitsuse nõudmisel on ülekäigu kohtadel, kus elektri traadid telefoni traatidest üle käiwad, kaitsewõrgud tehtud, et õnnetuse eest hoida.

Haapsalu linna südames asub graf de la Gardi loss laialise maa-alaga, mis seni puutumata ja kasutamata on seisnud, kuna maju tuleb linna weerule, põldudele ehitada. Nüüd on grafi wolinik maa planeerimisele asunud ja annab kruntisi soowijatele wälja. Linnawalitsus on otsustanud lossi all olewa maatüki ja wiljapuu aia kohta ostu ees õigust tarwitada ja neid omandada, kui iluşamaid ja hinnalisemaid kohte. Linn omaks terwe aia, aga et ostuhind (200 tuhat Rootsi krooni, umbes 16—17 milj. Emk) liig suur ja üle jõu käiw, siis peab sellest loobuma, pealegi ei saa walitsus linna nii suure laenuga toetama, nagu sellekohastel läbirääkimistel selgunud.

Peale ülalnimetud kruntide kawatseb linn weel ühe krundi omandada, kuhu saaks hobuste seisukoht asutud. Praegune hobuste seisukoht, n. n. „Rootsi turg" kesklinnas, on selleks ebasünnis, sest et seal walitsew alaline mustus linna ilu rikub.

Nagu ettearwata oli, läks „Rootsi turu" „küsimus" palawaks. See õnnetu koht on nii palju köneainet annud, mispärast nüüdki ilma waielusteta üle ei saadud. Söditakse ägedalt poolt ja wastu. Soowitakse hobuste seisukohaks „Aki kõrtsi" hoowi määrata jne.

Peale paaritunnilise waieluse kukub uue hobuste seisukoha küsimus hääletamisel läbi ja hobused jääwad jällegi „määramata ajaks" Rootsi turule, Haapsalu, kui turuwituslinna iluks ja auks.

Kõrgendatakse terwe rea linnateenijatele palkasid.

Lõpuks „arutatakse tänawate korrashoidmise küsimust. Lumi on tänawatel kõrgele aetud, keegi seda ära ei wea, mispärast kitsaste tänawate tõttu hobused üksteisest mööda ei pääse ja mitu õnnetust ette on tulnud. Kõnniteed seisawad jäást lahtiraiumata. Tungitakse politseile kallale, et wiimane liig palju protokolle teeb ja tänawate korrashoimise pärast karistab. Nõutakse, et politsei peaks enne kaks korda hoiatama, siis wõiks alles, kui käsku ei täideta, trahwida. Linnal aga on sunduslikud määrused selles asjas olemas, mispärast arusaamatuks jääb, et politsei peaks hoiatama ja pealegi kahekordselt.

Lõppude lõpuks siiski mingisugusele otsusele ei jõutud. —es.

Koolide statistika Eestis.

(Haridusministeerimi statistika osakonna andmete järgi).

Haridustöö edendamine on üks tähtsamatest riiklistest ülesannetest, sest rahwa hariduslisest tasapinnast oleneb riigi hea käekäik ja rahwa tulewik. Mida kõrgem on kogu rahwa haridus, seda kindlam on ta rahwuswaheline ja rahwusline seisukoht. Rahwuskultuuri loomine, rahwuslise ja waimlise iseseiswuse kätte saamine on ka seotud kogu rahwahariduse eduga.

Wene koolipoliitika ja Saksa okupatsiooni wõimude tegewus pärandas meile täitsa korra- ja süsteemilageda kooli. Kool oli wõõrakeelne ja oma tüüpide poolest mitmearwuline. Algkooli moodustasid: walla-, lutheri ja weneusu kihelkonna koolid, ministeeriumi koolid, linna ja kroonu algkoolid. Oma õpekawade poolest läksid kõik need koolid üksteisest tegelikult wäga lahku. See asjaolu raskendas laste üheşt koolist teise ülemineku, mis tegelikus elus paratamata nähtuw. Ka keskkooli tüüpe oli palju. Ühed neist walmistasid ette ainult ülikoolile, teised kõrgematele tehnika koolidele, kolmandad aga ei annud kõrgemasse kooli sisseastumiseks õigust sugugi (näit. õpetajate seminarid).

Kool oli täitsa kooliadministratsiooni wõimu wallas, kuna omawalitsuse osa kooli asjus wäga wäike oli.

Niisuguse seisukorra tõttu seisid Eesti wabariigi walitsusel koolide organiseerimise alal suur töö ees. Nüüd on sellest tööst tähtsam osa juba tehtud. Nimelt on loodud demokraatlisele printsiibile wastaw kooliwalitsus, endine wõõrakeelne kool on muudetud emakeelseks ühtluskooli põhimõttel ja on elluwiidud koolikohustus, mille abil teostatse üleüldist alghariduşt kõigile lastele.

Praegu korraldawad ja juhiwad haridustööd Eestis:

1) üle terwe riigi — haridusministeerium, mis töötab haridusnõukogu ja haridusministri üldjuhatusel. Ministeerium töötab praegu kooli-, teaduse ja kunsti-, ning majandus osakondadega, peale selle on ministeeriumi juures tegewad riigikoolinõunikud ja Saksa- ja Rootsi rahwussekretäärid.

2) linnade ja wallade piirides — linna- ja walla kooliwalitsused. Linna ja maakonna kooliwalitsuste juures töötawad koolinõunikud, kes koolitööd rewideeriwad ja instrueeriwad.

Algkool on ajutiselt nelja õpeaasta piirides sunduslik kõigile lastele, kes 9 aastat wanaks saawad. Tulewikus hakab koolikohustus maksma juba seitsme aasta wanuselt peale ja kestab kas algkooli täielise kursuse lõpetamiseni, wõi mittelõpetamise korral — kuni 16 a. wanuseni. Juba 1919 a. (koolikohustuse esimesel poolaastal) käis koolis koolikohustuse alla kuulumatest lastest 85%, kuna niüd peaaegu kõik koolikohustuse wanused lapsed koolis käiwad.

1921 aasta andmete järele oli Eestis — 1506 algkooli, ligi 85.000 õpilasega; neist üldhariduslisi 1475 ja kutsehariduslisi 31 (nende hulgas põllutöö-, käsitöö-, kaubandus- ja meri-koolid). Üldhariduslisi algkoole oli 1919 a. — 1396, 1921 a. aga 1475. Seega on kahe aasta jooks awatud 79 algkooli, ehk 5,4% üldisest arwust. Kui wõrrelda koolide arwu üksikutes maakondades, sama maakonna elanikkude arwuga, siis näeme et Saaremaal on algkoolide arw wõrreldes elanikkude arwuga kõige suurem, seal on 510 elaniku kohta 1 algkool. Harjumaal on aga koolide arw wõrreldes maakonna elanikkude arwuga palju wäiksem: seal tuleb keskmiselt ainult 790 elaniku kohta 1 algkool, mis sellega seletatav on, et paljud wanemad endi lapsed linna kooli saadawad.

Teiseks ühtluskooli järguks on keskkool, kuhu otsekohe ülelähewad algkooli kursuse lõpetajad. Oma õpekawa järgi jaguneb praegu keskkool kolme liiki: 1) gümnaasiumid — ühe wana ja kahe uue keelega, 2) realgümnaasiumid, real kolme uue keelega, gümnaasiaalharus — kahe uue ja Ladina keelega ning 3) realkoolid kolme uue keelega. Kuid tulewaseşt õpeaastast peale kawatsetakse seda praegust koolide liigitamist õpekawade järgi muuta ning täitsa teisele alusele seada. Nimelt oleks esimestes keskkooli klassides (s. o. 7. ja 8. õpeaasta) igas koolis ühesugune õppeprogramm ja tundide arw. Alles kolmandast keskkooli klassist ehk ühekşandamast õpeaastast peale (s. o. praegusest keskkooli 6. klassist) erineks keskkool wiide tüübi. Esimene tüüp on wanade keelte tüüp (gümnaasium), kus õpetatse wähem matemaatikat ja loodusteadust, aga selle eest kahe wõõra keele kõrwal ka Ladina keelt ning soomi järgi ka Greeka keelt. Teine tüüp — uute keelte haru (realgümnaasium), kus õpetatse kolme wõõrast keelt, wähem aga selle eest matemaatikat ja loodusteadust. Kolmas tüüp — loodusteadus-matemaatika haru, kus õpetatse rohkest matemaatikat ning looduslugu, kahte wõõrast keeltsunduslikult ja kolmandat (Wene keelt) wähese tundide arwu juures mitteşunduslikult. Neljas tüüp — kommerts-haru mis oma õpekawa poolest praegusele kommertskoolile wastaks. Temas õpetatse kolme wõõrast keelt sunduslikult, nende seas ka Wene keelt. Wiies keskkooli tüüp — pedagoogiline haru, milles saaks läbiwõetud keskkooli programm umbes loodusteadus-matemaatika haru eeskujul ja peale selle weel 12. õpeaastal kõigi algkoolis õpetawate õpeainete metoodika ja pedagoogika läbi. Sedasi kaotatsid edespidi seminarid oma olemise mõttet ära.

1921. a. andmete järgi oli Eestis 88 keskkooli, milledest üldhariduslisi 69 ja kutsehariduslisi — 14 (õpetajate seminaarid, kommerts-, käsitöö- ja põllutöökoolid). Awalik kusi keskkoolisi, mis riigi kulul ülewal peetakse oli 47, erakeskkoolisi — 36. Neist oli Eesti õpekeelega 59 (69%). Saksa õpekeelega — 14 (16%). Wene õpekeelega — 11 ((13%) ning Läti õpekeelega — 1 (3%) keskkool üldine õpilaste arw oli ligi 25.000. Iga keskkooli klassi peale tuleb umbes 29 õpilast.

Keskkoolide hulka kuuluwad ka seminaarid ja kommertskoolid. Praegu töötawad Eestis 5 seminaari, nimelt: Tallinnas, Tartu, Wõrus, Haapsalus (Uuemõisas) ja Rakweres. Neist kawatsetakse kolm esimest ära kaotada ning jätta järele ainult kaks wiimast, sest et neil juba tarwilikud jooned olemas.

Kolmandamaks ühtluskooli järguks on ülikool, mis töötab: usu-, õigus-, arsti-, ajaloo-filosoofia-, matemaatika-loodusteadus-, loomaarsti- ja põllumajandus-teaduskondadega. Ülikooli wõiwad sisseastuda kõik, kes keskkooli lõpetanud; wähema kui keskkooli haridusega isikud wõiwad õppida ülikoolis waba kuulajatena.

Kõrgemateks koolideks loetakse weel peale ülikooli kõrgemad muusikakoolid ja tehnikum.

Kõik need algkoolid, mis ülewal peetakse omawalitsuste ja riigi poolt, nimetatse awalikkudeks koolideks. Peale nende peetakse ülewal üksikute eraisikute ehk eraasutuste poolt weel hulk erakoole, milledele riik sagedasti toetust annab. Tegelik õpetöö kestab algkoolis 31 nädalat, ning keskkoolis wähemalt 35 nädalat. Kõigis awalikkudes alg- ja keskkoolides õpetab umbes 3800 õpetajat, kes oma hariduse järgi wiide järku on jagatud; esimesesse järku kuuluwad kõrgema haridusega isikud, wiiendasse — ilma õpetaja kutseta, ajutised õpetajad. Wiimaste jaoks olid korraldatud 9 maakonnas kolmesuwised täienduskursused, mis läinud suwel lõppesid. Kursuste lõpetajad saawad õpetaja kutse.

Igatahes wõime meie rahulolemisega konstateerida, et rahwahariduse alal on juba kaunis palju saawutatud, kuid weel rohkem on tööd ees, et järele jõuda teistele Euroopa kultuurriikidele. Wõrreldes algkoolide arwu 1921 a. elanikkude arwuga Eestis, ning Euroopa riikides, kust ainult ennesõjaaegsed andmed käepärast on, näeme, et meil Eestis algkoolide arw palju wäiksem on wõrreldes rahwa arwuga, kui Euroopa riikides. Näituseks tuleb Eestis ühe algkooli peale keskmiselt 800 inimest, kuna seal see arw palju suurem on. Nii on Rootsis ja Norras see arw kaks korda suurem kui Eestis, nimelt tuleb seal ühe algkooli kohta keskmiselt ainult 350 elanikku, ehk küll seal algkoolid sama suure õpilaste arwuga töötawad (53—57 õpilast).

Tähelepanu wäärale eelt.

Kaalisoola 30 prots.
Kainiiti 12 „
Superwoswaati 916 17|18 „
Toomasjahu 15|17 „
Norra salpeetrit 13 „
Wäätwelhap. ammoniak. 20 „
Põllugipsi tüklides ja jahwatatult

müüwad wahalt ladudest ja nõutawad tellimise peale õiglase hinna eest kõik põllumeeste ostu-müügi ühisused.

Kesklaadu: Eesti Tarwitajate Kestühisus,
Tallinnas, Wiruwärawa puiesteel 15.

Wiljandimaalt.

Wiljandi maakonnawalitsuse eelarwe Wiljandi-Pärnu rahukogu poolt tühjaks tunnistatud.

Wiljandi maakonnanõukogu poolt wõett 10. jaanuaril s. a. maakonnawalitsuse 1922. a. eelarwe wastu. Eelarwes on ettenähtud kulusid 34.067.400 mrk. ja tulusid 17.277.746 mrk. ning 16.789.654 mrk. puudujääki, mida uute maksudega loodeti katta Et aga 19. jaanuari 1920. a. seaduse (§73) põhjal kulud tuludega tasakaalus peawad olema, andis omawalitsusasjade peawalitsus maakonnawalitsuse eelarwe wastu 17. weebruaril Wiljandi-Pärnu rahukogule protesti ära, nõudes nimetatud eelarwe tühjaks tunnistamist ja uue eelarwe kokkuseadmist. Protestis tähendati, et maakond oma kanda palju mittesunduslikke kulusid on wõtnud ja sellega puudujääki suurendanud. Mittesunduslikkudeks kuludeks loeb omawalitsusasjade peawalitsus kõik stipendiumid, abirahad, ettenägemata kulude katteks üleswõetud summad jne. Soowitatakse ka, rahalist kitsikust arwesse wõttes, hoiduda uute, olgugi üldkasulikkude ja tarwilikkude asutuste ellukutsumisest, nagu uute koolimajade ehitamine, lastewarjupaiga asutamine jne.

Omawalitsusasjade peawalitsuse protest tuli 18. jsp. Wiljandi-Pärnu rahukogu istumisel arutusele, kes seaduse nõudeid tähelepannes otsustas Wiljandi maakonnanõukogu poolt 10. jaanuaril s. a. wastuwõetud Wiljandi maakonnawalitsuse 1922. a. eelarwet tühjaks tunnistada ja maakonnanõukogule ettekirjutada uut seadusenõuetele wastawat eelarwet kokku seadida. D.

———ooo———

Keskkoolide arw on aga wõrreldes elanikkude arwuga Eestis suurem kui mitmeski Euroopa riigis (enneõjaacgsete andmete järgi). Nii tuleb Eestis üks keskkool keskmiselt ligi 300 õpilasega — iga 14.500 elaniku kohta, kuna aga Norras, kes teistest Euroopa riikidest selles suhtes kõige ees on, tuleb üks keskkool umbes 170 õpilasega, ainult 26.000 elaniku kohta.

Ainult celkooli kaswatus on Eestis kaunis madalal järjel. Praegu töötawad ainult 39 kaswatusasutust (laste-aiad, warjupaigad, kaswatusmajad) ligi 2000 kaswandikuga; neist on Eesti iseseiswuse ajal 21 asutust (60%) awatud, kuna 18 (40%) juba waremalt, Wene ajal, töötasid. Linnades on 24 kaswatusasutust — 1400 lapsega (70%), kuna maal ja alewites kokku 11 warjupaika — umbes 600 lapsega (30%) töötawad.

Haridustööd wäljaspool kooli edendawad: 1) rahwaülikoolid (8), 2) õhtu edasiharimise koolid, 3) kursused täiskaswanutele, 4) ajutised loengud, kõne- ja kirjandusõhtud, 5) ekskursioonid, 6) raamatukogud (1921 a. andmete järgi — 241), lugemislaud, 7) muusika- ja laulukoorid, 8) teaater ja 9) populäär kirjandus. Seda tööd edendawad haridusministeeriumi ja seltskondlikud organisatsioonid, mis sagedasti riigi käest toetust saawad, ning omawalitsused. Peale selle on haridusministeerium ametisse seadnud riigi haridusinstruktorid, kellede ülesanne on tiheda Eesti kultuuri edendawate elujõuliste ühingute wõrgu loomine.

—o—

Sport.

Lawn-tennise liit asumisel.

Spordiliidu juures töötaw lawn-tennise osakond, kus praegu ainult „Kalew" ja Eestimaa lawn-tennise klubi esitatud, on otsustanud pöörata spordiliidu poole ettepanekuga, kokku kutsuda Tallinna lawn-tennist harrastawate seltsiide asemikke, et siis ühiselt uut lawn-tennise liitu asutada.

Tulewasele liidu asutamisele tunnewad kaasa, peale kahe ülalnimetatud seltsi, weel Tallinna hockey- ja lawn-tennise klubi ja Tartu „Sport", mis omakorda uue liidu tekkimist tõenäolisena paista lasewad. —efi—

Jalgpalliliidu abiesimees Eklöf,

kes juba jaanuarikuust saadik wäljamaal wiibib, jõuab, nagu kuuleme, laupäewaks 18. märtsiks Tallinna tagasi.

Aprillis on Eklöfil sõit Itaaliasse ees, kuhu ta Soome jalgpalli meeskonnaga itaallastega wõistlema sõidab. —efi—

Jalgpalli liidus

on wiimaste andmete järgi registreeritud seitse jalgpalli harrastawat spordi seltsi: Tallinna seltsid „Sport" ja „Kalew" ja Jalgpalli klubi; Pärnu „Terwis", Türi „Lembit", Audru spordi ühing Pärnumaal ja Läänemaakonna kaitseliidu spordiring Haapsalus. — efi —

Jalgpalli mängukawad.

Tallinna seltsid „Sport" ja „Kalew" on jalgpalliliidule saatnud kinnitamiseks oma mängukawad tänawuseks hooajaks. „Sport'il" oleks selle kawa järgi peaasjalikult wõistlused wäljamaalastega, kuna „Kalew" pearöhku sisemaa meeskondade peale on pööranud.

Mängud on järgmiselt ära jaotatud:

W. S. „Sport'il" 7 mail Sport — Helsingi jalgpalli klubi, 21 mail Seltsi 10 aasta päewal rahwuswaheliseid wõistlusi, 18 juunil rahwuswaheliseid wõistlusi, 23 juulil rahwuswaheliseid wõistlusi, 6 augustil rahwuswaheliseid wõistlusi.

Peale selle weel Harjumaa esiwõistlused, millede tähtaeg liidu määrata jääb.

„Kalewi" mängukawas on wõistlused: 17 aprillil Türi — Kalew B, 23 aprillil Tartu koondud — Kalew A, 30 aprillil Haapsalu — Kalew B, 7 mail Narwa A — Kalew A ehk Helsingi „Kiffen" — Kalew A, 14 mail Pärnu — Kalew B, 21 mail Rakwere — Kalew B, 28 mail Tapa — Kalew B, 5 juunil Tartu „Sport" — Kalew A.

— efi —

Uuesti liuwäljad.

„Teine tali", mis meile nähtawasti on tulnud, äratas uuesti liuwäljad ellu. Nii töötawad praegu „Kalewi" ja realkooli liuwäljad.

Töötawatel liuwäljadel ei ole uisutajatest puudust tunda. — efi —

———ooo———

Jõudis müügile:

K. N. Nashewskr

Stereomeetria

hind 85 mrk.

Koostanud K. West ja J. Grünthal.

Tõlkes tarwitatud Tartu ülikooli juures olewa matemaatika oskussõnade komisjoni poolt wäljatöötatud oskussõnad.

K/ü. „Loodus".

930 — Tartus. —

Teated Wenemaalt.

Rahutused Rjäsani ja Kaluga kubermangudes.

Moskwast tulewad teated rahutuste kohta Rjäsani ja Kaluga kubermangu talunikkude keskel. Rahutuste põhjuseks olla kiriku-waranduste ülewõtmise dekreet.

Kalugas ei tahtnud elanikud kiriku-asju wälja anda. Walitsuse esitajate ja linnalaste wahel, kes tõrkusid ära andmast Kaluga peakiriku jumalateenistusriistu, olid kokkupõrked.

Rahwahulk läks täidesaatwa komitee maja ette ja nõudis kiriku asjade ülewõtmise korralduse tagasiwõtmist. Pärast läbirääkimisi Moskwaga wõttis kubermangu täidesaatew komitee korralduse tagasi. —ei—

Baltimaade kommunistide nõupidamas.

Nagu „Segodnja" kuuleb, olla Moskwas alganud Wene kommunistlise partei Soome, Eesti, Poola, Läti ja Leedu sektsioonide nõupidamine, mille eesmärgiks olewat partei tegewusele üldjuhtnööride wäljatöötamine Warssawi konwerentsi ja kawatsusel olewa Balti riikide, Poola ja Soome liidu suhtes.

Sektsioonide koosolekuid juhatawat Sinowjew. —ei—

Enamlaste sabakuued.

Teada saades, et saadikud Genua konwerentsile sabakuubedes peawad ilmuma, on Wene walitsus Wenemaalt Genuasse minewa saatkonna liikmetele 150 miljoni igaühele määranud sabakuubede muretsemiseks.

Nälg Mustamere oblastis.

„Daily Telegraph'i" kirjasaatja teatab nõukogude Wenemaalt, et nälg olla maad wõtnud ka kogu Mustamere oblastis. Nõukogude Ukraina walitsus tõendab, et Ukraina wiies lõunapoolses kubermangus olla seisukord sama kole nagu Wolgaäärsetes kubermangudeski. Nälg laguneb ikka enam laiali ja ähwardab Moskwa raiooni ka lõunapoolt küljest, sest seisukord Woroneshi ja Harkowi kubermangudes on muutunud katastroofiliseks. —ei—

Seemnewilja warguised.

Wene näljakubermangudesse saadetawa seemnewilja warguised muutuwad ikka sagedamaks. Warasteks on hästi organiseeritud salgad, millede liikmeteks raudtee-ametnikud ja salapolitseinikud. mr.

———ooo———

Riigikohtu

kriminaal osakonna awalikul kohtuistangul 29. märtsil kell 10 homm. on järgmised toimetused arutusele määratud:

Juhan Preiwerki ja Liisa Angelbachi, Ado Johansoni, August Seppa, Heinrich Rosina, Anna Mathiesseni, Aleksander Wiitali, Johan Meldorfi, Jaan Künnapassi ja Gustaw Hammermanni, Mihkel Mägi, Johannes Amosi, Mart Martensoni ja Mats Penteri, Edward Kulli, Arnold Hööweli ja Anders Ratiste, Juhan Kuuselassi, Julius Kreismanni, Julius Koppeli ja Jakob Kreitsweisi, Rein Korjestiku, Mihkel Rakaselgi, Arwine Premerti, Riina Agasildi, Joosep Nei, Kohtupalati prokuröri noorema abi J. Putniku, Anna Adamsoni, Herman Inglisti, Paul Lüüsi, Otto Pahki, August Kinki, Johanna Williku ja Alfred Leppiku kassatsiooni kaebtused rahukogu otsuste peale.

———ooo———

Kultuuri tunnusmärkidest ja muust.

Keegi „—or" „Tallinna Teatajas" nr. 53, meie ajalehtede ning ajakirjade rohkuse üle sõna wõtnud, austab nende ridade kirjutajat ja teisi erilise tähelepanuga. Jutt on ka „Noorsepast."

Aitan —or'ile kaasa.

Nagu kogu meie rahwal, nii on meie noortelgi suurem kui wast kunagi enne otsimise aeg. Siin wõib palju eksisamme ette tulla, kuid seda aega olemataks teha ega maha salata ei saa. Oma otsimistel lõid noored mitmesuguseid ühingurid. Ka Eesti puht rahwusliste skoutide, noorseppade organisatsiooni. Põhjusi oli selleks küllalt olemas. Pöördusid selle juures paljude wanemate inimeste, nimelt õpetajate, seltskonna tegelaste ja teiste poole, kellelt nad waimlist ja ainelist toetust, nõu ning juhatust palusid. Suurest hulgast meestest, kelle poole pöörati, huikasid ükskuid wastu, muu seas pedagoogidest nii wähesed, et häbi ütelda. Nii siis: noortel olid ideed, mille wähesuse üle meil kurdetakse, aga paljudel wanadel ei jatkunud lahkust neid toetada, tiiwustada.

[illegible]

Kui nüüd mina ja mitmed teised noorte kutse, neile nõu ning jõuga tocks astuda, wastu wõtsime, siis igatahes mette „eestwedajaks" saamase ehk omale „ihukaardi" loomise otstarbeks.. See au ei toida.

—or. leiab, et 60 ajalehte ja ajakirja meie jaoks palju on. See on nii, kuidas seda wõtta. Meil on umbes 1.200.000 elanikku, nii et läbistiku iga kahekümne tuhande elaniku peale üks ise ajaleht ehk ajakiri tuleb. Soomes on umbes 3½ miljoni elanikku ja seal ilmub üle 500 ajalehe ning ajakirja, nii siis läbistiku iga 7000 elaniku peale üks ise ajaleht ehk ajakiri. Et lehed ei siin ega seal elujõulised ei ole, on iseeneseest mõistetaw, aga kus ilmas on seda k õ i k ettewõtted. Paljud on ja jäämad katseteks, aga ilma katseteta ei ole ju ka edu.

Ei maksaks mõnitada o t s i m i s t e üle pealegi weel o t s i m i s t e a j a j ä r g u l.

Mis nüüd skoutide ja noorseppade ühinemisesse puutub, siis jäetagu see nende eneste hooleks. Siin on rõõmustawaid nähtusi, mida aga suure kella külge riputatud ei ole. Pealegi leiawad nii ühed kui teised — ning mitte ilma õiguseta — et sadatuhandeid noori keegi wõim a i n u l t ü h t e ühingusse suruda ei jõua: sellepärast siis, et ometi wõimalikult suuremat kogu seltskondlisele elule wastu walmistada ning eneseka swatuse teele juhtida, ei ole paha, kui mõistlikkude sihtidega ühinguid noorte jaoks mitu on, mis laiemaid noorte ringi ligi tõmbaks. Pealegi wõib üks kõrke walitsew ühing seesmiselt kopitama minna, mitme ühingu olemasolul aga sunnib neid terwendaw wõistlus — mille wõitlus — ka wärskemale õhule juurewoolu wõimaldama. Selleks on meil näitusi'd.

Et kirjutused skotingu üle „Uudismaa" lõpul ilmuksid, sellega on waewalt wõimalik hakkama saada nüüd, kus „Uudismaa" wäljaandja, koolinoorsoo liit, skoutingu wande alla on pannud.

„Skoutingu ilmas ei sünni alatasa põrutawaid asju". Otse sellepärast „Noorsepp" ei kirjuta alati skoutismist, waid ka nii mõnestki muust asjast. Parem on aga, et kas wõi skoutide ajakirju mitu ilmub, kui et kommunistlisi „Noorproletaarlasi", „Tõrges'eid" ja teist sarnast Wene sissewee waimukaupa meie noorte laual leidub.

H. Rikand.

———ooo———

Wäljastamata telegrammid Tallinna peapostkontoris.

Negah Bergenist, Saharow — Matzeikist, Hüppler — Berliinist, Hüppler — Londonist, Anton — Cardiff'ist, Wartiainen — Berliinist, Smirnow — Narwast, Sornu — Tomskist, Burda — Hamburgist, Terentieff — Berliinist 2 tel., Blok — Beaulieufurmer'ist, Olsam — Stockholmist, Kentmann — Tallinnast.

———ooo———

Kirjawastused.

W. — Tartus. Teie jõnumitest ei saa paljuid tarwitada, sest et nad wanad on.

—st. Tartus. Muist kirjelduist jõudis mujalt warem.

———ooo———

Kursid.

Stockholm, 17. märtsil. Kursid. Riigipank noteerib täna: Dollar 3.83½, naelsterling 16.69, Saksa riigimargad 1.40, Prantsuse frangid 34.50, Belgia frangid 32.30, Hollandi guldenid 145.00, Taani kroonid 80.90, Norra kroonid 67.40, Soome margad 8.15. ETA.

London, 17. märtsil. Kursid. New-York 4.36½, Montreal 4.50½, Pariis 47.50, Brüssel 50.80, Berliin 1215, Rooma 85¾, Helsingfors 22.35, Amsterdam 11.53, Madrid 27.95, Lissabon, 5¾, Wien 29000, Stockholm 16.67, Kristiania 25.30, Kopenhaagen 20.70, Athen 99½, Rio de Janeiro 7.9/16, Buenos Aires 45.⅛. ETA.

———ooo———

Wastutaw toimetaja: Joh. Wiik.
Wäljaandja Ojaühisus „Teataja".

Eesti tööstus-kaubandusline näitus 1922

peetakse ära Tallinnas, Nunne uul. näituseplatsil 10.—19. juunini k. a.

Näitusel on järgmised jaoskonnad:

1) **Jõumasinad,**
2) **Põ ut öömasinad,**
3) **Weskid,**
4) **Ehitus-materjaal ja tööstus,**
5) **Puu- ja mööblitööstus,**
6) **Raua, pleki ja lukusepa tööstus,**
7) **Kaewandus ja turbatööstus,**
8) **Sawi- ja keraamika ja klaasitööstus,**
9) **Naha-, kingsepa ja sadulsepa tööstus,**
10) **Tekstiiltööstus** kaasa arwatud lõied, nöörid, wõrgud ja linaketrus),
11) **Ajakirjandus ja statistika,**
12) **Meriosakond:** a) Laewaehitus, b) Meresõidukaubandus, c) Kalaasjandus,
13) **Liikumisabinõud,**
14) **Keemiatööstus** (kosmeetika, farmatsia, wärwid, seebid, küünlad),
15) **Paberi ja raamatu õitmise tööst.,**
16) **Kudumise, ketramise ja riiete wärwimise tööstus,**
17) **Nõelsepatööstus, galanterie ja pisikaup,**
18) **Trüki(graafika) ja päewapilditööst.**
19) **Optika, kulla ja kellasepa tööst.,**
20) **Elektri tööstus,**
21) **Muusika riistade tööstus,**
22) Rahwaharidus ja kaswatus,
23) Sport, **terwishoid ja mänguasj.**
24) **Toidu, maitse ja joogiained,**
25) **Piimamajandus,**
26) **Kartulitööstus,**
27) **Wiilitööstus,**
28) **Sarwe, luu ja harjatööstus,**
29) **Korwi ja punumise tööstus,**
30) **Reklaam- silti- ja plakaaditööst.,**
31) **Tubaka, paberossi ja tuletiku tööstus,**
32) **Tööriistad,**
33) **Kaubaproowid.**

Wäljamaalaste wäljapanekud ja kaubad. 929 **Näitusebüroo asub ajutiselt W. Wiru u. 12.**

Estonia teater

Esmaspäewal, 20. märtsil

„Marion“

Walter Bromme operett 3 w

Algus kell pool 8 õhtul.

— —

Teisipäewal, 21. märtsil

„Isaarinna“

Melchior Lengyeli ja Ludwig Biro näidend 3 waat.

Algus kell pool 8 õhtul.

920

Draamateater

Reedel, 24. märtsil

Esietendusele:

Gustaw Dawis't

„Kosjapesa“

Naljamäng 3 waatuses.

A. Teetsoffi lawastus.

Algus kell 8 õhtul.

Pääsetähtede eelmüük iga päew kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul. Draamateaatri kassas.

927

Estonia kontsertsaal

Esmaspäewal, 20. märtsil

Tuntud Saksa viiulimängija

Prl. Edith von Voigtlaenderi

ainuke

kontsert.

Eeskawa:

1. Brahms.
2. Bach. Ciaconna.
3. a) Beethowen. Romans F-Dur.
   b) Pugnani-Kreisler. Präludium-Allegro.
4. a) Bach. Air — oreliga.
   b) Tor Aulin. Cavotte ja Musette.

Klaveril hra Mamontow.
Orelil hra M. Lüdig.

Algus kell pool 8 õhtul

921

Dr. Artur Tamm

Silma- ja suguhaigused.

Wastuwõtmine igapäew kella 4—½6 pl. Jaani tänawal nr. 6, krt. 8. (Krediit panga majas).

Kõnetraat 14—13.

689

Raamatupidamise kursused

6. Pärnu mnt. 16

Erikursus äriomanikele.

Hans Margens.

794

Kütteainete kesktomitee wajab 300 ruutsülda katusepappi

ehk ruberoidi. Hinnad, rullide mõõdud, raskus ja proowid ära anda kunni 25. märtsini kell 10 s. a. Tagatise raha 5.000 mk. ehi wastaw kwiitung K. K. K. kassast juure lisada.

925

Kohe müüa

2 walget lakeeritud woodit wedrumatratsitega ja eht jõhwmatratsit ta ülsiknlt müüa; woodishirm, walged lakeeritud toolid, mahagooni saaligarnituur ja muid asju. Falkspargi tän. nr. 16, kella 10—2 ja 6—8.

Teadanne.

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Komisjon

annab seega teada, et 29. märtsil s. a. kell 10 homm. Tallinna-Tapa liini woliniku kantselei juures, Aegwiidu jaama lähedal

enampakkumise teel

kohe maksetawa raha eest saab wälja müüdud

Erneid, heinu, kaeru, kuiwatatud kala, otre, rukkid, rukki jahu, soola, silku, tangu, uusi poolsaapaid, seepi, tallanahka, kiwisüsi, masuti, rauda, tööriistu, hobuseid, hobuseriistu, sõidu- ja weoriistu, sealiha, maja kraami, kirweid ja muud kraami.

Kui 29. märtsil kõik kraamid ei peaks ära müüdama, siis kestab enampakkumine järgmisel päewal edasi.

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Komisjon.

889

Metsamaterjaalide ofjon.

25. märtsil s. a. kell 12 tulewad Metsade Peawalitsuses, Toomkiriku pl. 3: enampakkum. müügile allpooltoodud metsamaterjaalid järgmistes üksustes, arwul ja algushindadega.

1. Saaremaal, Nõõriõue, Punniku ja Warese mere randadesse wälja weetud, 243.88 k. s. kooritud propse ja 100 k. s. paberipuid, algushind 1.447.404 marka.
2. Hiiumaal, Kärdla, Luidja, Raupa, Dinigo, Kuiwalanka, Suuropi ja Jaagusoolauko randadesse, Suure sadamasse ja Tahkonna raudtee ääre wälja weetud: 380,38 k. s. kooritud männi propse, algushind 1.597.596 marka. Peale selle Hiiumaal wälja weetud:
3. Luidja rannas: umbes 110 k. s. küttepuid, algushind a 3330 mk. k. s.
4. Paupe rannas: umbes 42 k. s. küttepuid, algushind a 3000 mk. k. s.
5. Dinigo rannas: umbes 140 k. s. küttepuid, algushind a 3000 mk. k. s.
6. Küla rannas: 17,25 k. s. küttepuid, algushind 51.785 marka.
7. Engo rannas: umbes 10 k. s. kase-küttepuid, algushind a 3600 marka.
8. Engo rannas: 32 k. s. küttepuid, algushind 95.640 marka.
9. Tahkonna raudtee ääres 140,08 k. s. küttepuid, algushind 420.240 mk.
10. Märjamaa metskonnas: Riisipere juureweo raudtee äärde Kükital wälja weetud: umbes 600 k. s. küttepuid, algushind a 3500 m. kantsülg.

923

Piirsalu metskonnas.

11. Ellamaa jaama wälja weetud: 133 kasepakku 696 k. s. algushind 14616 m
12. Risti jaama wälja weetud: 34,66 k. s. 18″ küttepuid, algushind 144.818 marka.
13. Selle sama jaama wälja weetud: 259 k. s. 28″ sega-küttepuid (65 pr. okaspuu, 30 pr. kase ja 5 pr. haawa) algushind 1279600 marka.

Käesla metskonnas. Saaremaal.

14. Tagamõisa mereranda wälja weetud: 251 okaspuu palki 3661 k. s. algushind 73220 marka.
15. Pidula mereranda wälja weetud: 328 k. s. küttepuid, algushind 1.049.600 marka.
16. Ristiaugu mereranda wälja weetud: 170 okaspuu palki 1865 k. s., algushind 37300 marka.
17. Sealsamas; 71 eksportliiprit 266 k. s. algushind 9310 marka.
18. Kummi metsas: 386 k. s. küttepuid, algushind 772.000 marka, kaugus 8 wersta mererannast.
19. Lectu-Oju mereranda wälja weetud: umbes 450 k. s. küttepuid, algushind a 3500 marka kantsüld.

Karjalasmaa metksonnas. Saaremaal.

Nõõriõue mereranda wälja weetud:

20. 968 männipalki 15923 k. s. ja 546 kuusepalki 8641 k. s. algushind 442.152 marka.
21. 142 7·12 k. s. küttepuid, algushind 427.750 marka.
22. 698 eksportliiprit 3831 k. s., algushind 153.240 marka.

Luhtse randa wälja weetud:

23. 381 männipalki 6782 k. s. ja 79 kuusepalki 1445 k. s. algushind 148.086 marka.
24. 90 k. s. küttepuid, algushind 270.000 marka.
25. Punniku mereranda wälja weetud: 205 männipalki 3766 k. s. ja 83 kuusepalki 1362 k. s., algushind 92.304 marka.

Warese randa wälja weetud:

26. umbes 1600 männipalki 26600 k. s. ja 100 kuusepalki 1500 k. s. algushind a 18 marka kantsülg.
27. umbes 150 k. s. küttepuid, algushind a 3000 marka kantsüld 5 wersta kaugusel mererannast.
28. umbes 100 eksportliiprit 6000 k. s., algushind a 35 m. kantsülg.

Pakkumised wõiwad olla kinnised ja suusõnalised, ühes pakkumisega tuleb osawõtjatel 10 pr. pakutawa üksuse algushinnast ajutise oksjonikommissjonile sissemaksta. Lähemaid teateid saab Metsade Peawalitsusest ja kohalikkudelt metskondade metsaülematelt. **Metsade Peawalitsus.**

Estonia kontsertsaal.

Kesknädalal, 22. märtsil 1922.

Tuntud omapäraliste laulukeste looja ja laulja

Isa Kremer'i ainuke kontsert.

Klaveril: **Kurt Hetzel.**

Lähemalt eeskawades.

992 **Algus kell pool 8 õhtul.**

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Kommisjon

annab seega teada et 27. märtsil s. a. kell 10 homm. Tapa-Woldi liini woliniku kantselei juures, Jõgewa jaama lähedal,

enampakkumise teel

kohe maksetawa raha eest saab wälja müüdud:

Rukid, rukki jahu, tangud, otre, heeringaid, silku, soola, sea ja loomaliha, uusi poolsaapaid, tallanahka, rauda, tööriistu, kiwisüsi, tühjad tünnid ja wilja kotid, laua detsimaal-kaale, lukusepa tööriistu, hobuseid, hobuse riistu, sõidu- ja weoriistu ja muud kraami.

Kui 27. märtsil kõik kraam ei peaks wälja müüdud saama, siis kestab enampakkumine järgmisel päewal edasi.

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Kommisjon.

891

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Kommisjon

teatab seega, et 8. aprillil s. a. kell 10 homm. Tapa-Narwa liini woliniku kantselei juures, Sonda jaama lähedal

enampakkumise teel

kohe maksetawa raha eest saab wälja müüdud:

Kaeru, rukki jahu, tangu, heeringaid, silku, sealiha soolatud ja suitsetatud, ülikondi, talla nahka, uusi poolsaapaid, kirweid, labidaid, põiksaage ja muud kraami.

Kui 8. aprillil kõik kraamid ei peaks ära müüdud saama, siis kestab enampakkumine järgmisel päewal edasi.

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Kommisjon.

888

Kuulutus.

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Komisjon annab see läbi teada, et 27 aprillil s. a. kell 10 hom. Wõru maakonna Kütteainete Kesktomitee woliniku kantselei juures, Wõru linnas, kohe maksetawa raha eest,

enampakkumise teel

wälja müüdud saab:

rukki jahu, odre, suitsu liha, hobune, sõidu riistad, hobuse riistad, töörankrid, poolsaapaid, reeraua terast, silku, tööriistu ja muud kraami.

Kui oksjoni päewal kõik kraam wälja müüdud ei peaks saama, siis kestab wälja pakkumine järgmisel päewal edasi.

Kütteainete Kesktomitee Likwideerimise Komisjon.

890

Kütteainete kesktomitee likwideerimise kommisjon

ostab wähempakkumise teel 7 petrooleum mootorwagunit

baasaga 750 m/m. 6 tükki nendest weojõuga: 10 platwormi rongis, iga platwormi peal 3 kb. jõuda presisturwast ja üks mootorwagun weojõuga 4 hob. j.

Pakkumised saata warustatult 20 margalise tempelmargiga kunni 3. aprillini s. a. kütteainete kesktomitee likwideerimise kommisjoni Tehnika osakonda, Meripuiestee nr. 15.

Pakkumisest osa wõtjad peawad enne pakkumise läbiwaatamist komitee kassasse 10.000 marka tagatiseks sissemaksma, mis pakkumiste lõpul tagasi maksetud saab.

Pakkumiste läbiwaatamine 3 aprillil s. a. kell 12 päewal sealsamas 924

Lähemaid teateid saab komitee tehnika osakon.

A.-S. „Ühiselu“ trükk Tallinnas